

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ДИТИНИ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

**ВОЛОДИМИР ГРИГОРОВИЧ КУЗЬ –
ПРОВІДНИЙ ВЧЕНИЙ, ПЕДАГОГ,
АКАДЕМІК**

З нагоди 75-ї річниці з дня народження

Бібліографічний покажчик

Умань
ІІІ Жовтий О. О.
2013

УДК 016: 37(477)(092)
ББК 91.9:74.03(4Укр)-8
К 89

Головний редактор – **Н. С. Побірченко** – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Укладачі: декан факультету дошкільної освіти,
канд. пед. наук, доц. **С. С. Попиченко**;
директор Наукової бібліотеки, канд. філол. наук
доц. **Т. В. Григоренко**;
зав. інформаційно-бібліографічним відділом
Наукової бібліотеки **Т. С. Ткаченко**;
зав. кабінетом «В. О. Сухомлинський і
школа ХХІ століття» **І. В. Панчук**.

К 89 Володимир Григорович Кузь – провідний вчений, педагог, академік : до 75-ї річниці з дня народження : біобібліографічний покажчик / гол. ред. Н. С. Побірченко – докт. пед. наук., проф., член НАПН України, ректор УДПУ ім. П. Тичини ; укл.: декан ф-ту дошк. освіти, канд. пед. наук, доц. С. С. Попиченко, дир. Наук. б-ки канд. філол. наук, доц. Т. В. Григоренко, зав. інформ.-бібліогр. від. Наук. б-ки Т. С. Ткаченко, зав. каб. «В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття» І. В. Панчук. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. – 120 с.

Випуск присвячений В. Г Кузю – дійсному члену Академії педагогічних наук України, доктору педагогічних наук, завідувачу кафедри дошкільної педагогіки та психології, керівнику наукової лабораторії «В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, кавалеру ордена «За заслуги» III ступеня, заслуженому діячу науки і техніки.

УДК 016: 37(477)(092)
ББК 91.9:74.03(4Укр)-8

**З нагоди 75-ї річниці
з дня народження**

СЛОВО РЕКТОРА

У плеяді світочів української науки, ратаїв педагогічної ниви почесне місце належить Володимирі Григоровичу Кузю, докторові педагогічних наук, професору, академікові, особистості оригінального мислення і виняткової працездатності. Нині доробок ученого налічує понад 250 наукових публікацій: монографій, посібників, статей. Під його керівництвом і консультуванням захищено більше трьох десятків докторських та кандидатських дисертацій.

Народився Володимир Григорович 28 липня 1938 року в с. Попеляни Пустомитівського р-ну Львівської області.

Вищу освіту здобув у Дрогобицькому державному педагогічному інституті імені І. Я. Франка. Сповнений жаги знань і великих сподівань, студент Володимир Кузь наполегливо долав інститутські сходинок, щоб згодом упевнено ступити на наукову стежу.

Трудову діяльність, яка триває уже понад 52 роки, розпочав у 1956 році вчителем співів Ізяславської середньої школи №1, Хмельницької області. Працював завучем школи, організатором позакласної та позашкільної роботи.

Шлях науковця В. Г. Кузь обрав у стінах Кам'янець-Подільського педінституту, де був викладачем, завідувачем кафедри, деканом факультету підготовки вчителів початкових класів.

Шістнадцять років – із червня 1989 року по травень 2005 року – Володимир Григорович обіймав посаду

ректора Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини і здобув непохитний авторитет мудрого очільника професорсько-викладацького колективу. За його керівництва освітній заклад став горнилом нових педагогічних ідей, творчих пошуків, перетворився на храм знань і науки, за що і здобув гідний статус університету. В. Г. Кузь – фундатор сучасної науково-педагогічної школи з проблем професійної підготовки фахівців для сільських шкіл, гувернерів, ініціатор створення навчально-виховних комплексів «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад». Понад 17 років під керівництвом професора В. Г. Кузя плідно працює науково-дослідницька лабораторія «Василь Сухомлинський і школа ХХІ століття». Він є членом спеціалізованих вчених рад з захисту дисертацій при Інституті проблем виховання АПН України та Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Володимир Григорович багатий послідовниками, шанувальниками, вдячністю учнів: спадкоємці його ідей захистили кандидатські, докторські дисертації або ж стали сподвижниками шкільної учительської праці, сумлінно плекаючи паростки майбутнього України.

Володимир Григорович щасливий у визнанні. Його наполеглива праця заслужено поцінована на державному рівні: нагороджений ювілейною медаллю «За доблесну працю» (1970 р.); медаллю «Ветеран праці» (1987 р.); Почесним званням та медаллю «Заслужений діяч науки і техніки України» (1995 р.); орденом «За заслуги» III

ступеня (1998 р.); Почесною грамотою Кабінету Міністрів України за значний особистий внесок в розвиток національної освіти, високий професіоналізм та багаторічну плідну працю (2003 р.), Почесною грамотою Верховної Ради України за особливі заслуги перед українським народом (2003 р.); Почесний громадянин міста Умані (2004р.), нагороджений нагрудними знаками: «Антон Макаренко» (2005 р.), «Петро Могила» (2007 р.), медаллю «К. Д. Ушинський» (2008 р.), «Василь Сухомлинський» (2008 р.); Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України за багаторічну сумлінну працю, особистий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів (2010 р.); відзнакою Президента України – ювілейною медаллю «20 років незалежності України» (2012 р.). Кузь В. Г. – серед тих, хто підтримує імідж та авторитет України за кордоном: його науковий доробок визнано міжнародними інституціями США та Великобританії, присвоєні звання «Міжнародна людина року 1996-1997» (Великобританія) з врученням нагрудної срібної медалі, «Людина року» 1997р. (США) та з врученням золотої нагрудної медалі, визнано Визначною Особистістю (США) з врученням відповідного сертифікату. Він є заступником Генерального директора Міжнародного Біографічного центру (Великобританія).

Безцінний досвід, набутий Володимиром Григоровичем у різних сферах педагогічної діяльності, органічно поєднався у ньому із невичерпною енергією, природним оптимізмом, творчістю, баченням перспектив

розвитку національної освіти на десятиліття вперед. Йому притаманна невтомність і наполегливість, постійна готовність ініціювати і втілювати в життя найважливіші завдання професійної підготовки сучасних конкурентоздатних педагогічних кадрів, відстоювати і пропагувати інноваційні педагогічні ідеї та технології. Запорукою його успіху є працьовитість, високий інтелект, відповідальність, вимогливість, наполегливість і впевненість у досягненні поставленої мети, сила духу, виважена й активна позитивна громадянська позиція.

Як особистість Володимир Григорович є людиною благородної вдачі, глибокої шляхетності, непідробної інтелігентності, високих поривань. Завжди щедрий на добро, на щирість, на приязнь.

З нагоди славного ювілею побажаємо снаги і натхнення для нових ідей, здійснення усіх звершень. Хай Бог помножить ваші літа.

Наталія Семенівна Побірченко – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ВІХИ ЖИТТЯ

- 28 липня 1938 року** – народився у селі Попеляни Пустомитівського району Львівської області;
- 1945 – 1952** – навчання у початковій школі села Попеляни та старшій школі села Дмитрів Пустомитівського району Львівської області;
- 1952 – 1956** – учень Львівського музично-педагогічного училища;
- 1956 – 1957** – учитель музики і співів Ізяславської СШ;
- 1957 – 1960** – служба в армії;
- 1960 – 1969** – учитель музики Ізяславської СШ № 1
- 1965 – 1970** – навчання в Дрогобицькому педагогічному інституті на музично-педагогічному факультеті
- 1969 – 1970** – викладач Красилівської дитячої музичної школи;
- 1970 – 1973** – організатор позакласної виховної роботи Ізяславської СШ № 5;
- 1973 – 1973** – викладач кафедри музики Кам'янець-Подільського педагогічного інституту імені В. П. Затонського;
- 1973 – 1977** – завідуючий кафедрою музики Кам'янець-Подільського педагогічного інституту імені В. П. Затонського;
- 1977 – 1980** – аспірант НДІ педагогіки УРСР;
- 1980** – захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата педагогічних наук «Педагогічні умови ефективного здійснення єдності шкільної та позашкільної виховної роботи учнівського колективу»;

- 1980 – 1981** – старший викладач кафедри педагогіки Кам'янець-Подільського педагогічного інституту імені В. П. Затонського;
- 1985** – доцент кафедри педагогіки і методики початкової освіти;
- 1981 – 1989** – декан педагогічного факультету Кам'янець-Подільського педагогічного інституту;
- 1990 – 1994** – депутат Черкаської обласної Ради народних депутатів;
- 1991** – професор;
- 1992** – захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора педагогічних наук «Педагогічні основи виховного процесу в комплексі «Школа – дитячий садок»
- 1995** – заслужений діяч науки і техніки України;
- 1996** – академік Академії наук вищої школи України;
- 1996** – по даний час – керівник науково-дослідної лабораторії «Василь Сухомлинський і школа XXI століття»
- 1999** – член-кореспондент Академії педагогічних наук України;
- 2003** – дійсний член Національної академії педагогічних наук України;
- 1989 – 2005** – ректор Уманського державного педагогічного інституту імені Павла Тичини, який вивів у статус університету в 1998 р.;
- 2005** – професор кафедри дошкільної педагогіки та психології УДПУ імені Павла Тичини;
- 2009** – по даний час – завідувач кафедри дошкільної педагогіки та психології УДПУ імені Павла Тичини.

ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТА

Я глибоко вдячний долі, яка свого часу обдарувала мене зустріччю з Вами та надала змогу далі крокувати життєвим шляхом поруч, користуючись Вашими глибокими знаннями та величезним досвідом.

Ви є тією людиною, без участі якої не відбулись би реформації в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Ви є інтелектуальною скарбницею національної педагогіки.

Ви продовжуєте наукові й просвітницькі традиції вітчизняної освіти.

Ви вкладаєте багато енергії у справу формування цілої плеяди українських учених, педагогів, які успішно працюють у вищих навчальних закладах нашої країни.

Ви наполегливий, невтомний, справжній науковець, компетентний керівник, мудрий наставник, відвертий і щирий порадник.

Ви блискучий оратор, дотепний і уважний співрозмовник, тонкий поціновувач української пісні.

Ви носій яскравої харизми, приклад працелюбності, віри у всепереможне диво сили духу.

Бути Вашим учнем – велика честь і відповідальність!

Мої успіхи і досягнення – це, перш за все, Ваші успіхи. Ви щедро ділитеся своєю творчою енергією, ідеями, знаннями та досвідом.

У прекрасний день Вашого Ювілею прийміть мої вітання, щиру вдячність і найкращі побажання!

Нехай Господь обдаровує Вас здоров'ям і творчою наснагою. Нехай доля посміхається Вам і захищає від усього злого. Щастя Вам, радості, добра, благополуччя і МНОГАЯ ЛІТА!

*З повагою і вдячністю Ваш учень
Геннадій Бондаренко, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти та методик
гуманітарних дисциплін Київського університету імені
Бориса Грінченка, професор Міжнародної
Кадрової Академії.*

Високоповажний пане професоре, умілий, упевнений і доброзичливий вчителю, щедра і щира людина Володимире Григоровичу!

Від серця і душі уклінно вітаю Вас із ювілейним днем народження!

Зичу Вам довгих і плідних літ життя у доброму здоров'ї, зичу відваги чоловічої у нашому непростому сьогоденні, зичу досягнень яскравих і гарних врожаїв на ланах науки!

Нехай виправдовують доля і всі наступні літа Ваше ім'я – Володимир – володійте миром, творіть мир, згоду, добробут у своїй родині, в широкому колі друзів, колег, сусідів! Даруйте вміння творити мир своїм учням і послідовникам!

Хай всі Ваші майбутні роки освітлюються бажанням творчих досягнень – в науці, в щоденному житті, у мріях!

Зичу Вам сонячного світла і тепла у стосунках,
свіжого вітру у вітрила наукових мріянь, затишку,
достатку і любові у домашньому Вашому повсякденні!

З роси Вам краси душевної, з води – здоров'я
доброго!

Вельмишановний Володимире Григоровичу!

*Який вже раз вітаємо ми Вас
Зі славними, знаменними роками
І ми щасливі й гордимось,
Що ці роки пройшли ми поряд з Вами.*

*Не всі троянди Вам ронили пелюстки
Та подолання перешкод це також щастя
І Ви життєвий шлях пройшли
Per aspera ad astra.*

*За Вами ціла череда
Таких несхожих між собою років
Від крику немовляти, мрії юнака
До мужа впевнених, гігантських кроків.*

*За Вами ціла череда
Потрібних справ і вдячних учнів
За Вами наукові відкриття
І радість перемог блискучих.*

*За Вами ціла череда
Здійсненого, величного, значного
Та ми бажаємо із Вами йти у майбуття
І ще багато творчих і життєвих літ
Ми просимо для Вас у Бога.*

З повагою Ваша колега Надія Брім, кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету іноземної філології УДПУ імені Павла Тичини

Сьогодні я можу признатися, що я щаслива людина, тому що в мене є цікава, улюблена і надзвичайно відповідальна та почесна робота. І за це я вдячна вмілому керівнику, педагогу за покликанням, своєму наставнику із студентських років, відомому вченому – доктору педагогічних наук, професору, дійсному члену НАПН України Кузю Володимирі Григоровичу.

Мій науковий керівник завжди піклувався про те, щоб я була обізнаною з науковою літературою, багато читала, дізнавалася нового. Його строгий, але водночас турботливий погляд весь час нагадував мені про те, що я повинна багато працювати над собою, докладати зусилля, щоб наша праця була корисною для інших.

І завжди, коли зустрічаєш сповненого творчими цікавими ідеями Великого Вчителя, як і в студентські роки, відчуваєш на собі строгий, турботливий, теплий, як промінчик сонця, його погляд, спрямований у майбутнє, який щоразу запитує, щоразу надихає на добрі справи, нові звершення, вчить ставити нові цілі.

І сьогодні, в цей чудовий літній день, у День Вашого ювілею, за Вашу працю, знання, вміння, за добре серце – низький уклін, щира подяка і найкращі вітання з побажаннями добра, щастя, добробуту, міцного здоров'я, професійних успіхів у благородній праці!

З повагою і вдячністю Ваша учениця

*Світлана Гаврилюк, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної педагогіки та психології
УДПУ імені Павла Тичини*

«У сучасному світі отримує шанс стати квітучою країною держава, яка створює максимальний простір для реалізації творчих потенцій людини, для виявлення талантів і здібностей людей і зможе поставити їх на службу суспільству». Ці мудрі слова належать доктору педагогічних наук, професору, заслуженому діячеві науки і техніки України, дійсному членові НАПН України Кузю Володимирі Григоровичу – прекрасній людині, високому професіоналу, науковцю. Його знання ніколи не обмежувалися суто професійними рамками, адже стрижнем культури педагога є широчезний світогляд, творчість та безмежна любов до України і до людей. Саме тому Володимир Григорович завжди «на гребені» найновішої хвилі у педагогіці, завдяки чому талановито керує кандидатськими і докторськими дослідженнями в різних галузях освіти.

Завдяки глибокому розумінню людей, толерантності й повазі, ніхто з аспірантів і докторантів Володимира Григоровича не мав проблем у спілкуванні з ним. Його можна було зрозуміти з напівслова. Отже, всім, хто з ним працював, було надзвичайно легко і приємно.

Пощастило й мені. Згадується найперша зустріч з Володимиром Григоровичем – ректором Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Розмова була нетривалою. Вирішували проблему

формулювання теми моєї майбутньої кандидатської дисертації. З десятка різних формулювань Володимир Григорович відразу відзначив найперспективніше і вніс свої корективи. Це був перший мій успіх, від якого я, проста вчителька молодших класів, була “на сьомому небі”, адже стало зрозуміло – спільну мову знайдено.

Далі я отримала завдання щодо розробки теоретичних основ дослідження. Відразу занурилась у “море” наукової літератури. Проте досвіду її опрацювання не мала. Невдовзі представила Володимирі Григоровичу перший розділ, навіть не маючи уяви, скільки у ньому було недоречностей і нісенітниць. І скільки ж треба було мати терпіння, щоб від слова до слова переосмислити цей «опус»! Під час спільного аналізу написаного здавалося, що це крах моїх наукових пошуків. Але ці сумніви непомітно розвіялися мудрими порадами керівника.

Після успішного захисту дисертації, мої роздуми про наукову школу Володимира Григоровича Кузя як школу формування учителя нової генерації остаточно оформилися у переконання, що я маю честь знати і працювати з глибоко творчою людиною, що стала для мене воістину Людиною з великої літери. Сердечна Вам, Володимире Григоровичу, дяка і земний уклін.

*З повагою і вдячністю
Ваша учениця Ірина Демченко,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри корекційної
педагогіки і психології УДПУ імені Павла Тичини*

Думка про Володимира Григоровича як наукового керівника викликає дві асоціації – вміння знайти тему,

близьку здобувачеві, і небайдужість у спільному проведенні дослідження.

Так, зважаючи на моє володіння англійською мовою й активну участь у роботі Уманського міського товариства дружби із зарубіжними країнами, мені запропонували розробляти проблему соціалізації учнівської молоді в загальноосвітніх і альтернативних закладах середньої освіти у США. Не секрет, що більшість робіт з порівняльної педагогіки раніше виконувалися на матеріалах наукових джерел, причому не завжди іншомовних, але мого керівника це аж ніяк не влаштовувало. Володимир Григорович запропонував включити мене в університетську делегацію для візиту в Девіс – каліфорнійське місто-побратим Умані, наполігши, щоб ще до поїздки я розробила програму дослідження і переклала матеріали для опитування. Так, про всяк випадок, як він сказав.

У Каліфорнії, незважаючи на надзвичайно напружену програму візиту, Володимир Григорович не забував про необхідність проведення нашого прикладного дослідження, на яке було не так просто отримати дозвіл. Після привітання з директором кожної школи, яку ми відвідували, він запитував «А як Ви думаєте, чим відрізняються американські й українські діти? – От би було цікаво дослідити!» І ніхто не відмовив. А дітям Володимир Григорович так цікаво пояснив, навіщо це потрібно, що вони серйозно взялися за опитник, у задумі покусуючи олівці й ручки. Увесь час професор уважно спостерігав за ними, а потім давав влучні характеристики,

здогадуючись, що вони могли відповісти на те чи інше запитання, яке згодом лягло в основу порівняння з українськими дітьми такого ж віку. Посеред процесу заповнення анкет двоє хлопчаків підійшли до Володимира Григоровича і запитали, чи можуть вони щось намалювати для українських дітей. Він засміявся, дав їм аркуш паперу і запропонував намалювати колективну картину.

Взагалі, у школах та університетах його цікавило все, а тому були бесіди і з дітьми, і зі студентами, і з учителями, і з батьками, і з викладачами, і з поліцейськими-охоронниками, і з музикантами. Була й гра на фортепіано і спільне виконання пісень. Я не переставала дивуватися й захоплюватися зацікавленості, багатогранності й невтомності Володимира Григоровича. І досі не перестаю...

*З повагою і вдячністю
Ваша учениця
Оксана Заболотна, кандидат педагогічних наук,
доцент, професор кафедри іноземних мов, координатор
міжнародної діяльності університету*

Наприкінці липня 2013 року відзначає свій 75-річний ювілей Володимир Григорович Кузь. В один день і навіть місяць усі поздоровлення із цієї нагоди вмістити неможливо. Вчитель, учений-педагог, організатор і керівник, наставник майбутньої плеяди науково-педагогічних працівників, порадник як молоді, так і педагогів із досвідом, керівник численної наукової школи студентів-пошукувачів, педагогів-дослідників у складі десятки докторів і кандидатів педагогічних наук. Нам випало велике педагогічне щастя –

бути першими аспірантками Великого Вчителя. Його життя і діяльність – професійна і громадська – то взірць для однодумців і послідовників, то згусток енергії, самовіддачі, глибокого знання справи, небайдужості, честі.

16 років Володимир Григорович очолював наш педагогічний заклад, який із статусу «інститут» був успішно піднятий на більш високий рівень – «університет».

Протягом цього часу йому неодноразово доводилося приймати складні рішення, спрямовані на збереження, модернізацію та реформування нашого педагогічного вищого навчального закладу. Всебічне глибоке розуміння системи підготовки педагогічних кадрів давало йому змогу робити слушні зауваження і пропозиції щодо її реформування на найвищому державному рівні, виступаючи на засіданні Верховної Ради України у 2002 р.

Володимир Григорович ніколи не зраджував своїм високим принципам – ні в роботі, ні в науці, ні в житті. Патріот свого закладу, який не на словах, а на ділі зробив усе, щоб наш університет став взірцем для інших вищих навчальних закладів не лише в Україні, а й далеко за її межами. Він самовідданий у роботі, надійний у співпраці, вірний у дружбі, готовий завжди прийти на допомогу без зайвих слів і застережень. Справжній професіонал і науковець, чиї досягнення в галузі педагогічної освіти добре відомі не тільки в Україні, а й далеко за її межами.

Наш ювіляр – автор понад 250 наукових і методичних робіт, у яких провідне місце відводиться проблемам підготовки фахівців для сільської школи. Володимир Григорович зумів свого часу сформулювати такий педагогічний

колектив, до складу якого увійшли не лише науковці, а й практики – вчителі сільських шкіл, майстри народних ремесел. В університеті відроджені найрізноманітніші види народного декоративного мистецтва та ремесел. Виставки і презентації нашого вищого навчального закладу завжди супроводжуються оригінальними, неповторними виробами, майстерно виготовленими студентами і викладачами. За усе це йому буде вдячне не одне покоління справжніх українців.

Талант – від Бога, а професіоналізм – то невтомна праця, сумлінність і відповідальність. І не так часто в житті зустрічається їх поєднання. Доля дарувала це Вам, вельмишановний Володимире Григоровичу! А нам – щастя знати Вас, працювати разом з Вами, вчитися у Вас професіоналізму й мудрості, дотепності, порядності й людяності, високої культури й інтелігентності.

Більш ніж півстоліття невтомної праці віддали Ви освіті, науці. Із радістю зичимо Вам здоров'я міцного і щастя рясного на багаті літа, нових творчих ідей і здобутків на ниві освіти і науки, людської шани і поваги!

*З повагою і вдячністю Ваші учні – Людмила Іщенко,
Олена Поліщук, Світлана Попиченко, кандидати
педагогічних наук, доценти УДПУ імені Павла Тичини*

Кажуть, що талант – то не тільки конкретне його виявлення, це ще й велика людська доброта і зовнішня привабливість, інтелігентність, скромність, і чистота людських взаємин – рис, органічних для Вашого характеру.

Природа щедро наділила Вас різнобічними талантами творця, а завдяки невсипущому, епічному характеру Ви їх уміло реалізуєте. Ви увібрали в себе невтомну енергію, мудрість і завзяття, поєднали їх із прагненням пізнавати вершини науки і творити добро для людей і Держави. Під Вашим керівництвом створені сучасні наукові школи, які об'єднують молоді творчі сили і працюють на майбутнє України.

Ми також знаємо Вас не тільки як видатного вченого і талановитого організатора наукових досліджень, а ще як чудову, високоерудовану, доброзичливу і порядну людину.

Багато Вами зроблено, пережито, передумано, бо впродовж життя Ви не знали хвилини простою.

Тож хай і надалі залишаються вірними Вам, невтомному шукачеві, досліднику, громадянину, творчі сили, енергія і натхнення!

*З повагою і вдячністю Ваша учениця
Наталія Комісаренко, кандидат педагогічних наук,
доцент Уманського національного
університету садівництва*

На довгий вік, на многії літа,
На шану від людей, тепло родинне...
Стелися доле, крізь усе життя
Лише добром для доброї людини.

Володимир Григорович Кузь, академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор – постать тієї величини, яка відома не тільки в Україні, але й за її межами (як ближнього, так і далекого зарубіжжя).

Визнання в Україні нашого університету як вищого навчального закладу IV рівня акредитації пов'язане саме з його іменем, коли Володимира Григоровича було призначено на посаду ректора Уманського державного педагогічного університету (тоді інституту) імені Павла Тичини. За роки його діяльності було створено нові факультети, відкрито низку напрямів підготовки і спеціальностей, магістратури, аспірантуру, першу, на той час, науково-дослідну лабораторію „Василь Сухомлинський і школа ХХІ століття” і, що головне, змінено статус ВНЗ з Інституту на Університет.

Володимир Григорович Кузь знаний в Україні як автор багаточисельних публікацій, монографій, посібників. Хотілося ще б сказати про нього не тільки як про відомого науковця, керівника наукової школи, але й як про високоерудовану людину, яка гарно володіє словом, уміє згуртувати колектив.

То ж шановний Володимире Григоровичу і Ваша рідня, прийміть найщиріші вітання з нагоди славного ювілею – 75-річчя з дня народження – і побажання нових звершень, вдячних учнів, міцного здоров'я, сімейного благополуччя, відчуття щастя бути потрібним людям, багато років життя і творчого довголіття! Дозвольте висловити глибоку повагу і вдячність за ті настанови, уроки життя, які допомогли мені стати науковцем і зрости професійно.

***З повагою і вдячністю Ваша учениця
Тетяна Кочубей, кандидат педагогічних наук,
доцент, проректор з науково-педагогічної роботи***

Аспірантські роки – особливий період у житті кожного, хто іде дорогою науки. Це школа ґрунтовного пошуку та входження до наукового середовища. І лише з плином часу можна оцінити значення тих років для подальшого становлення людини-науковця.

Наші роки в аспірантурі були цікавими, наповненими захоплюючими зустрічами з подвижниками освіти, а ще конференціями, наполегливою працею в бібліотеках і цінними консультаціями з науковим керівником. Ми вчилися в науковій школі майстра своєї справи, досвідченого вченого – академіка Володимира Григоровича Кузя.

Відоме ім'я, високий статус і репутація керівника в науковому співтоваристві вимагали від нас відповідальності та систематично спрямованих зусиль у роботі над власними дослідженнями. Йому вдалося об'єднати навколо себе молодих дослідників та створити дружний колектив однодумців, у якому панували демократичність та ентузіазм, атмосфера творчості, безперервного наукового спілкування, гострих і палких дискусій, принципової доброзичливої критики.

За ерудицію та вимогливість Володимира Григоровича поважали всі: і колеги, й аспіранти, і студенти. Маючи свій стиль мислення та власну думку про всі процеси, що відбуваються, Володимир Григорович старався передати нам особисті наукові знання та зразок поведінки в середовищі вчених.

Водночас Володимир Григорович дбав не лише за якісно написану наукову роботу, а й про загальне формування наукового світогляду, творчого мислення, інтересу до професійної діяльності кожного свого аспіранта та пошукувача. Цьому великою мірою сприяли ініційовані ним наукові експедиції по новаторських школах України. Зокрема, нами було відвідано Сахнівську середню школу, в якій сам Антон Семенович Захаренко розповідав нам про свої здобутки, плани та мрії. Цікава зустріч відбулася і з Миколою Петровичем Гузиком в його авторській експериментальній школі міста Южного. Дослідників В. Г. Кузя добре знають і в місті Павлиші Кіровоградської області, де знаходиться музей В. О. Сухомлинського.

Підтримка ділової репутації та позитивного іміджу університету були основними завданнями діяльності В. Г. Кузя на посаді ректора. Пригадується 2002 рік, коли саме Володимиру Григоровичу було довірено виступати у стінах Верховної Ради з питань проблем освіти. Всі аспіранти, студенти, колеги з великою гордістю та шаною слухали його виступ, який транслювався по телебаченню. Володимир Григорович говорив про сільську школу, про сільського вчителя та про наш університет, його здобутки та плани.

Володимир Григорович завжди був і залишається для нас науковим лідером, який живить колектив своєї наукової школи ідеями, творчими задумами, натхненням та продовжує гуртувати навколо себе однодумців.

***З повагою і вдячністю
Ваша учениця***

*Валентина Кушнір, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної педагогіки та психології
УДПУ імені Павла Тичини*

Безмежна відданість справі розвитку педагогічної освіти, далекоглядність і творча діяльність характеризують відомого в Україні вченого, дійсного члена НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Володимира Григоровича Кузя.

Завдяки професійній цілеспрямованості, виваженій стратегічності, мудрості й працьовитості Володимиру Григоровичу вдалося в непрості 90-і роки на базі колишнього інституту створити Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, збільшити кількість факультетів і відкрити нові спеціальності по підготовці педагогічних кадрів.

Володимир Григорович – рішучий і досвідчений керівник, який постійно генерував цікаві, новаторські починання і своїм прикладом надихав колег до творчого пошук та їх реалізації.

Особливу увагу приділяв модернізації навчально-матеріальної бази, впроваджував у життя інноваційні педагогічні та інформаційні технології.

Перебуваючи на посаді ректора, він постійно піклувався про стан не тільки матеріально-технічного, а й науково-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу, якість підготовки майбутнього вчителя, вихователя, вселяючи колективу впевненість у перспективності діяльності університету. Нині наш

педагогічний університет відомий в Україні своїми досягненнями і в цьому велика заслуга В. Г. Кузя.

Визначальною особистістю заявив себе В. Г. Кузь і в науковому просторі – створив свою наукову школу, є керівником лабораторії «В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття», досліджуючи разом із молодими науковцями багатогранні ідеї вченого-практика, що є актуальними для навчання і виховання в сучасних освітніх закладах

В. Г. Кузь – духовно багата, глибоко патріотична, непересічна особистість, доброзичливий наставник, завжди відкритий до спілкування, радо передає свої знання, досвід учням, колегам для розв’язання важливих проблем, що постають перед педагогічною наукою і практикою.

З повагою Ваша колега Лідія Мамчур, доктор педагогічних наук, доцент кафедри практичного мовознавства УДПУ імені Павла Тичини

Кажуть, долю людини визначають зорі. Тож уже визначено: якщо народився під сузір’ям Лева – бути Левом у житті.

Саме так розпочинався виступ аспірантів Володимира Григоровича Кузя на його 65-річчі. Рівно десять років тому, у липні 2003 року... Проте – ніби вчора...

Тоді зібралася уся наукова школа Кузя, членів якої вже давно в Національній академії педагогічних наук України прозвали кузенятами.

Однак, моя історія співпраці з Володимиром Григоровичем розпочалася ще 1989 року.

Вказаний рік став значущим: для Уманського державного педагогічного інституту ім. П. Г. Тичини, бо його ректором призначили Володимира Григоровича Кузя; для Володимира Григоровича, бо його призначили керувати вищим навчальним закладом зі статусом «неперспективний»; для багатьох абітурієнтів, які, незважаючи на чутки про закриття інституту, подали до нього документи (зауважте: тоді можна було подавати документи тільки до одного ВНЗ!) і врешті отримали почесне звання студента. Серед таких щасливих і я стала студенткою педагогічного факультету (нині – факультету початкової освіти).

Сутність поважного слова «ректор» – головної посади в інституті – розумієш, тільки стаючи студентом. Дефініція цього слова передбачає авторитет, організованість, інтелект, мудрість, порядок, вимогливість, працелюбність та багато інших окреслень. Саме таким Володимира Григоровича запам'ятало студентство того й наступних часів. Від студентів до викладачів усі знали: краще не просто бути у навчальному закладі, а вже розпочати роботу, щонайменше за 10 хвилин до восьмої години ранку, бо ректор приходить й того раніше. Гучний, музично вишкolenий голос керівника лунав як ознака присутності контролю за порядком і хвилиною розходився корпусом, гуртожитками, пізніше – іншими корпусами, всюди, куди міг повсякчас завітати з робочими питаннями Володимир Григорович.

Тоді і мріяти не могла, що мене вже задовго після закінчення вищої педагогічної школи, через 10 років, учителькою сільської школи знову зведе доля з такою поважною людиною! Коли Марія Василівна Картель, тодішній декан педагогічного факультету, після відвідування моїх уроків, привела до Володимира Григоровича, я, від захоплення й одночасного хвилювання, втратила не просто дар мовлення, а в цілому здатність говорити! Ще б пак: пересічну сільську вчительку поставили перед академіком-ректором! Будь-хто «язика втратить». Добре, що Володимир Григорович завжди володів ситуацією, от і вирішено було у присутності Марії Василівни: вчителька негайно йде писати заяву до аспірантури та працює над обґрунтуванням дисертації. Пам'ятаю, що без оговтування, запропонувала, як варіант, одну з тем майбутньої роботи, що з «варіанта» одразу переросла у реальність.

І розпочалися хвилино-годино-роки аспірантської роботи під мудрим керівництвом. Так вдало похвалити, коли є за що, але щоб не зазіркувалася; висварити, коли є за що, але, щоб не задепресувала; підтримати, коли необхідно, міг тільки Кузь-керівник.

Не забарилося й закінчення аспірантури. Тоді, з легкої руки Володимира Григоровича, вже працювала викладачем на кафедрі педагогіки.

Пишучи роботу, важко викреслити з неї бодай один «геніальний» вислів. Тому вирішила: подам для вичитування науковому керівнику у такому обсягу, як є, а

потім усе, що ним буде викреслено, викину. Й тут науковий керівник продемонстрував мудрість. Резюме прочитаної роботи було таким: «Написано розумно, але багато. Скоротити». І жодного перекреслення: не треба чужими руками свою роботу робити...

Так само з легкої руки наставника було захищено кандидатську дисертацію, пізніше – отримано схвалення на докторську.

Змінюються час, посади, звички людей, та не змінюється їхня сутність. Скільки б не минуло часу, не змінити мудрості та поважності Володимира Григоровича. Як би далі не складалася моя доля, завжди буду пам'ятати та щиро шанувати Людину, яка не просто відкрила переді мною шлях науки, а повела ним, навчаючи викладацько-науковому життю. Сердечна Вам, Володимире Григоровичу, за це дяка!

Нехай Господь благословляє
Життя в здоров'ї на роки!
Нехай Вас в радості стрічає
День, рік, складаючись в віки!

***З повагою і вдячністю Ваша учениця**
Інна Осадченко, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри виховних технологій та педагогічної творчості
УДПУ імені Павла Тичини*

Мушу визнати, що свого часу, коли Володимир Григорович ще тільки запропонував мені тему кандидатської дисертації — «Патріотичне виховання молодших школярів на матеріалі творчості Павла

Тичини», — я була ще доволі далека і від педагогіки, і від Павла Тичини. Хоч temu сприйняла з довірою, цікавістю й готовністю працювати. Навіть попри те, що скептики відразу взяли на кпини поняття «патріотизм» у зв'язку з «переляканим» «прислужником радянської системи» Павлом Тичиною, а більш помірковані (серед них і Літературно-меморіальний музей-квартира Павла Тичини) критично поставились уже до зв'язку Поета з педагогікою.

Проте властиві Володимирі Григоровичу мудрість та далекоглядність і тут спрацювали безпомильно. Вперто «штурмуючи» всі можливі архівні фонди й літературні джерела, ми з моїм науковим керівником познаходили чимало справді вартісних матеріалів з теми (яким подивувались навіть у тому-таки Тичининському Музеї-квартирі!) і прийшли до омріяних результатів. Ці результати увінчались гідним (якщо вірити численним схвальним відгукам членів комісії та всіх присутніх) захистом в Інституті проблем виховання АПН України 2001 року.

Тож у тому, що з 2002 року я — кандидат педагогічних наук (пізніше й доцент), як і в тому, що на сьогодні я є автором сотні науково-методичних і літературознавчих розвідок, — заслуга Володимира Кузя.

Так, між цими двома постатями: поетом-академіком Павлом Григоровичем і керівником-академіком Володимиром Григоровичем, — велося мені нелегко. Але — плідно й цікаво.

Усвідомлюю, що я не була найкращою аспіранткою, але саме беззастережна довіра до наукового керівника та його невтомні поради й опіка завжди допомагали мені іти вперед.

Розумію також, що, заклопотавшись власними справами, я, на свій жаль і сором, далеко не завжди кажу Володимирі Григоровичу добрі слова, рідко телефоную, ще рідше вітаю з якимось святом тощо. Але хочу, щоб він знав: усвідомлення його ролі в моєму житті і сердечна вдячність до нього — завжди в моєму серці.

Низький поклін Вам, дорогий п. Володимире!

I – многая літа!!!

*З повагою та вдячністю
Ваша учениця
Марина Павленко, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української літератури та
українознавства УДПУ, член Національної спілки
письменників України*

Володимир Григорович Кузь – не просто талановитий педагог і відомий учений. Це людина, що має неоціненний дар від Бога бачити вперед на далеку перспективу, міряти час не годинами і днями, а десятиліттями. Володимир Григорович зростив цілу плеяду педагогів-дослідників, новаторів, майстрів своєї справи. І кожна людина, яка має честь працювати з Володимиром Григоровичем, учитися у нього, знає напевне, що Учитель намагається не просто передати людині суму знань. Він завжди турбується про людину в цілому, намагаючись не тільки навчити, але й виховати, даючи можливість для розвитку не лише інтелекту, але й душі.

*З повагою і вдячністю Ваш учень Вадим Паєвський,
аспірант, викладач кафедри філософії та
суспільствознавства УДПУ імені Павла Тичини*

Переважна більшість викладачів та співробітників Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини вперше познайомилися з Володимиром Григоровичем Кузем тоді, коли він очолив наш навчальний заклад у 1989 р.

Мені ж випала нагода познайомитися з ним ще у 1982 р. у місті Львові на одній із наукових конференцій. Кожного року доводилося бувати на багатьох конференціях і практично на кожній з них виникали якісь нові знайомства, але Володимир Григорович запам'ятався мені якоюсь особливою харизматичністю, почуттям гумору та одним жартом, який безпосередньо стосувався нашого навчального закладу та згодом виявився пророчим. Цей жарт полягав у рішучій обіцянці приїхати до Умані, стати ректором педінституту (тоді ми мали саме такий статус) і докорінно перебудувати роботу: розширити перелік спеціальностей, відкрити нові факультети, створити аспірантуру, а згодом, і докторантуру, запровадити спецради по захисту дисертацій..., а далі і не пам'ятаю, бо подумав, що це чистої води фантазерство на зразок Нових Васюків.

На завершення цього фантастичного для педагогічного ВНЗ районного масштабу «перспективного плану» В. Г. Кузь рішуче заявив: «І ти мені в цьому допоможеш! Будеш проректором». Я підхопив цей

жартівливий, як мені видалося, тон «мрійника з Кам'янця-Подільського» і, не вагаючись ні хвилини, дав свою згоду.

Уже на другий день про цю жартівливу розмову було забуто. Яким же було моє потрясіння, коли через 7 років по тому, негадано-неждано ми знову зустрілися, але вже в Умані. Першими словами, які я почув від нього, були: «Ось приїхав до вас балатуватися на посаду ректора». В одну мить пригадалася розмова у Львові. Відчуття було таке, неначе зустрівся з відомою провидницею бабою Вангою.

А на той час чи не єдиним засобом зберегти від закриття Уманський педінститут було б обрання керівника не з числа викладачів нашого закладу, бо практично кожний з них належав або до прихильників, або до активних противників попередньої адміністрації ВНЗ, а, отже, вело б до розколу колективу.

Був дуже радий, що обрання В. Г. Кузя на посаду ректора відбулося успішно, адже з перших же днів стала відчутною позитивна зміна мікроклімату в колективі. Але, разом з тим, на собі відчув не лише плюси, а й додаткові проблеми для себе із-за його харизматичності. Особливо тоді, коли з острахом почув пропозицію стати проректором (при цьому мене було відразу попереджено, що тривалість відпустки, згідно з чинним законодавством, буде значно коротшою, а заробітня плата – меншою рівно на повну ставку асистента у порівнянні з посадою завідувача кафедри, доцента, яку я обіймав на той час).

Мої спроби максимально коректно відхилити цю пропозицію наштовхнулися на харизматичність

Володимира Григоровича: пильно дивлячись мені в очі (а ще у цьому процесі були задіяні його насуплені брови!), він запитав: "То ти хочеш, залишаючись в стороні, чекати усього готовенького і спостерігати, як я сам буду горбатитись?" А далі рішуче заявив: «Підставляй своє плече, адже у Львові ти дав слово, що допомагатимеш, а тепер – у кущі?» І я дав згоду на прийняття цієї посади, на якій відпрацював майже 7 років.

Ось з такою харизматичністю і неймовірною прозорливістю довелося вперше в житті зустрітися.

Реалії роботи Кузя В. Г. значно перевершили «Перспективний план розвитку УДП» зразка 1982 р., складений експромтом у м. Львові: сам він став академіком НАПН України, а інститут – солідним педагогічним університетом.

***З повагою та вдячністю Ваш колега**
Дмитро Пащенко, доктор педагогічних наук,
*професор, завідувач кафедри загальної педагогіки,
педагогіки вищої школи та управління*
*УДПУ імені Павла Тичини**

Лише вчений-особистість, учений з інноваційним мисленням, генератор гіпотез та ідей, здатний критично аналізувати та синтезувати результати досліджень, може створити наукову школу. Володимир Григорович Кузь – це творча людина з особливим складом розуму, бажанням проникнути у сутність предмета та піти далі. Володимир Григорович є тим дослідником, який володіє величезною кількістю ідей та легко їх віддає, уміє підказати, яким

шляхом рухатися. Він є справжнім гуру, що веде свою наукову когорту, іде попереду та разом із нею.

Робота над дисертаційним дослідженням дала можливість мені оволодіти умінням самоорганізовуватися, доцільно розподіляти час. Повною мірою оволоділа методами наукових досліджень, що значно підвищило науковий рівень змісту лекційних курсів. Підвищився власний мовленнєвий рівень, який стосується не тільки оперування певною науковою термінологією, а й оволодіння мовленнєвим етикетом української науки. Виробився науковий стиль викладу матеріалу, висловлювань, думок, знань, вражень тощо. Удосконалилися риторичні уміння та навички, зокрема мистецтво виголошувати наукові доповіді, промови, що позитивним чином позначається на педагогічній діяльності. Досвід роботи над дисертаційним дослідженням дав можливість удосконалити професійну майстерність, обдумано та науково обґрунтовано використовувати комплекс засобів, методів і прийомів викладання дисциплін.

Великий уклін Вам, Володимире Григоровичу, за батьківську турботу та підтримку.

***З повагою і вдячністю Ваша учениця
Олена Побірченко, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри образотворчого мистецтва
УДПУ імені Павла Тичини***

Наукова школа академіка Кузя Володимира Григоровича сьогодні – це творче партнерство студентів,

аспірантів, науковців різних поколінь, об'єднаних науковими поглядами на розв'язання актуальних проблем освіти в Україні, схожих стилем наукової роботи і, головне, оригінальними ідеями їхнього керівника, натхненника і наставника. Відтак, випестував Володимир Григорович значну плеяду однодумців, творчих учнів, які трансформують і множать наукові ідеї свого Вчителя. Для всіх нас В. Г. Кузь – академік, учитель з Божою іскрою, науковець, чиє ім'я відоме не лише на теренах нашої України, а й у ближньому та далекому зарубіжжі.

Для мене особисто Володимир Григорович – Вчитель зі студентських років на факультеті дошкільної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Моя зустріч із Володимиром Григоровичем була призначена долею, і тільки зараз я те зрозуміла. Я відкрила для себе Володимира Григоровича в студентській аудиторії, коли слухала його лекції з основ наукової діяльності. Мене зацікавив демократичний стиль викладання Володимира Григоровича, його мистецьке вміння спілкуватися з аудиторією – активне, красномовне, з народним гумором, усмішкою, цікавими розповідями про студентське життя, наукову діяльність. Особливо вразили наукові ідеї Вчителя щодо модернізації педагогічної освіти в Україні, необхідності запровадження нових типів закладів НВК «ШДЗ» та ін. Враження від цих лекцій залишили глибокий слід у моїй душі. Також Володимир Григорович керував моїми науковими спробами, зокрема, дипломною роботою з проблеми організації педагогічного процесу в Навчально-виховному

комплексі «школа-дошкільний заклад-загальноосвітній навчальний заклад» та ін. Через два роки після закінчення університету, які я пропрацювала викладачем педагогічного коледжу, Володимир Григорович зарахував мене до аспірантури. З того часу я є ученицею наукової школи академіка Кузя В. Г., багато років членом науково-дослідної лабораторії «Василь Сухомлинський і школа ХХІ ст.».

Як молодому науковцю, мені довелося пройти всі етапи підготовки та написання двох дисертацій – кандидатської та докторської – під керівництвом академіка В. Г. Кузя. Я сповнена вдячності долі за такого мудрого наставника, що довгі роки формував мій науковий потенціал і спрямовував як викладача і дослідника.

Хочеться підкреслити, що зі своїми учнями, студентами, аспірантами Володимир Григорович завжди мав особливі батьківські взаємини, яким були притаманні вимогливість і турбота, суворість і глибока повага до особистості. Він не лише спрямовував нас розробляти методику дослідження, а іноді вчив протистояти більшості, брати до уваги обмеження реального життя, певним чином пристосовуватися до різних ситуацій довкілля, вдосконалювати себе та бути прикладом для інших. Володимир Григорович завжди цінує інтелектуальний пошук, еволюцію наукової думки, працездатність та наполегливість дослідника. Завжди має власну наукову позицію, вміє проблематизувати, залучати, спонукати членів лабораторії до вивчення,

освоєння і запровадження новітніх ідей Василя Сухомлинського. З'являючись після кожного відрядження з чергового симпозіуму, конференції, сесії НАПН України, академік В. Г. Кузь постійно знайомить членів лабораторії з новинами педагогічної освіти, заряджає енергією, оптимізмом, примушує зростати, спрямовувати свій науковий потенціал.

Як науковий керівник Володимир Григорович неперевершений, він визнаний науковець, у якого потрібно постійно вчитися відповідальності, працелюбності, мудрості, толерантності і доброзичливості. Зрілим не народжуються, тому спасибі Вам за можливість і сьогодні поруч з Вами вдосконалювати свою особистість, дістаючи найвищих вершин у своїй діяльності.

Хочу засвідчити щиросердечну вдячність, шану, повагу і надію на довгі роки співпраці з нашим Вчителем – Володимиром Григоровичем Кузем.

***З повагою і вдячністю Ваша учениця Інна
Рогальська-Яблонська, доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри теорії та методик
дошкільної освіти УДПУ імені Павла Тичини***

Мені пощастило працювати під керівництвом відомого вченого, блискучого педагога, організатора підготовки фахівців дошкільної освіти в Черкаському регіоні. Моє знайомство з Володимиром Григоровичем відбулося в 1992 році, коли він доручив мені створювати факультет дошкільної освіти в Уманському педагогічному інституті імені П. Г. Тичини. На ниві організатора

педагогічної освіти Володимир Григорович достойно утвердив себе як відомий вчений, як блискучий педагог з великим педагогічним, науковим і людським талантом. Саме добрі настанови, величезна допомога Володимира Григоровича спонукали мене закінчити аспірантуру та захистити кандидатську дисертацію. З того часу я працюю разом з Вами та у Вашій команді на кафедрі дошкільної педагогіки і психології.

Авторитет, мудрість і тепло, яке Ви дарували і даруєте сьогодні не поціновується словами. Я завжди захоплювалася і захоплююсь Вашою величезною працездатністю, високою професійною компетентністю, плідною творчістю. Ви маєте талант керівника і природний дар зачаровувати людей навколо себе. Ваші слова зігрівають, підтримують і надихають. Я і тепер хвилююся в присутності академіка, бо кожна зустріч з Вами – це поринання у цікавий, бурхливий світ науки, якій віддано Вами уже багато років життя. Працюючи в рамках створення нових закладів дошкільної освіти – навчально-виховних комплексів, Ви створили цілу наукову школу, з якою пов'язані суттєві зміни в організації сучасної дошкільної освіти в Україні. Ви щирий сподвижник ідей та творчих здобутків Василя Олександровича Сухомлинського та Олександра Антоновича Захаренка, педагогічні погляди яких Ви так плідно розвиваєте в сучасних умовах. Ви не лише навчаєте, Ви супроводжуєте педагогічний та науковий шлях своїх учнів.

Ваше ім'я давно і добре відоме міській громаді, науковцям і освітянам не тільки в Умані та Україні, а й далеко за її межами.

За час Вашого керівництва глибокі позитивні зрушення мали місце в розвитку вузу – відкрито нові спеціальності та факультети, екстернат, магістратура, аспірантура, докторантура, введено в дію нові навчальні корпуси, зміцніла матеріально-технічна база. Вуз успішно пройшов акредитацію за IV рівнем і здобув університетський статус. Непересічний талант та глибока ерудиція, вміння відчувати, впроваджувати в практику новації – все це, помножене на виняткову працьовитість та вимогливість до себе, дозволило Вам створити цілу низку наукових праць. Серед них монографії, посібники, брошури, методичні рекомендації для вчителів та студентів, статті в наукових збірниках та журналах, доповіді на міжнародних симпозіумах. Саме Вам, єдиному з ректорів вишів, випала честь виступати на засіданні Верховної Ради України і промовити блискучі слова про наш університет, який «вікнами дивиться в поле». Ваші наукові ідеї, апробовані часом, проростають плідними справами, зміцнюють систему національної освіти, плекають душі гідних громадян України. Сьогодні Ви – завідувач кафедри дошкільної педагогіки і психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, а лабораторія з вивчення спадщини В.О.Сухомлинського, якою Ви керуєте, є пріоритетним осередком Ваших наукових інтересів та пошуків. Роботу лабораторії вирізняють творчі наукові поїздки з

аспірантами у Павлиську та Сахнівську школи, зустрічі з провідними ученими, гарячі дискусії, плідні наукові конференції. Тут друзі, однодумці, прекрасні людські взаємини, тут панує світ чистої науки.

Вражає Ваша цілеспрямованість, незбагненна працездатність, прагнення обов'язково досягати задуманого. А якщо зібрати всіх Ваших учнів – колишніх і теперішніх – докторантів, аспірантів, здобувачів, студентів, практичних працівників освіти, тих, кому віддавалися талант, знання, досвід, вільний час, то збереться Ваша науково-педагогічна школа – школа академіка Володимира Кузя.

Мудрий, принциповий, вимогливий, з невичерпним творчим потенціалом, Ви були і залишається взірцем для наслідування колег, студентства, аспірантів та докторантів.

Як і кожна талановита людина – Ви талановитий в усьому: в умінні створити колектив однодумців, досконало проаналізувати дисертаційне дослідження гарно і переконливо висловитися, прийняти гостей і прикрасити своєю участю будь-який вагомий захід і найвишуканіше товариство. Ви любите та цінуєте справжню красу в її найрізноманітніших проявах – музиці, пісні, живопису, кохаєтеся в квітах. Сімейна злагода панує у подружньому житті. Зростають у дідусевій та бабусиній любові онуки та правнуки.

Шановний Володимире Григоровичу! Дозвольте від щирого серця привітати Вас з Днем Народження. Багато в цей день буде поздоровлень і побажань, але хочу ще раз

висловити Вам вдячність не лише від себе та своєї сім'ї, а від усіх дошкільників нашого регіону для яких Ви, є взірцем Патріота, Громадянина, Сподвижника національної ідеї. Нехай у Вашому з Наталією Петрівною домі завжди панує світло і злагода, добро і достаток, а наукова нива колоситься новими здобутками і людською вдячністю.

*З повагою і вдячністю Ваша колега
Надія Rogальська, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології
УДПУ імені Павла Тичини*

Щиро завдячую долі, що свою трудову діяльність розпочала у колективі, який очолював вельмишановний Володимир Григорович Кузь. Вимогливий до себе і підлеглих, виважений і наполегливий, щирий і шляхетний, працелюбний й ініціативний, оптиміст й інтелектуал, організатор й координатор різноаспектних досліджень, відданий обраним ідеалам, з високим організаторським потенціалом, він створив справжній осередок знань, науки і культури в регіоні, втілював у життя найважливіші завдання з підготовки фахівців.

Дбайливий й уважний Володимир Григорович побатьківськи піклувався про кожного, прагнув, щоб майбутній вчитель був і швець, і жнець, і на дуду грець.

Рідкісний дар наукового передбачення та відкритість до нових ідей дозволили реалізувати концептуальні гіпотези, які суттєво впливають на розвиток педагогічної думки як в Україні, так і за її межами.

Палкий шанувальник і знавець української пісні, українського слова, поціновувач національних цінностей,

Володимир Григорович започаткував в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини філологічний факультет, сприяв його становленню і розквіту, забезпечивши підготовку філологів, за що хочеться висловити особливу вдячність.

Дорогий ювіляре, ще на багато літ будьте дужим, у чудовій творчій формі, з вірними соратниками і вдячними послідовниками.

*З повагою і вдячністю
Ваша колега
Валентина Розгон, кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри української мови та
методики її викладання УДПУ імені Павла Тичини*

Більшість людей, досягши значних висот у житті, спочивають на лаврах, окидаючи поглядом минулі досягнення. Однак, Володимир Григорович зовсім не належить до цієї категорії. Він швидше причетний до тих, хто сповідує принцип: «Щоб залишатися на місці, треба швидко рухатися вперед». Наряд чи знайдеться хоч одна нова ідея, публікація чи наукова дискусія, про яку не знав би Володимир Григорович. Пам'ятаю, ще в бутність здобувачем я не могла зрозуміти, коли людина, обтяжена такими серйозними обов'язками і справами, знаходила час, щоб познайомитися з усіма новинками в галузі педагогіки і не тільки. Повертаючись з численних відряджень, наш науковий керівник привозив кожному з нас якийсь новий цікавий матеріал, публікацію, ідею. Незважаючи на все розмаїття тематики дисертаційних досліджень, якими керує Володимир Григорович, він завжди тримає руку на пульсі, пам'ятаючи нюанси кожної

роботи, її особливість, сильні і слабкі сторони. Співпраця з Володимиром Григоровичем – це завжди цікаво, яскраво, а іноді навіть і несподівано. Адже лише такий потужний учений, глибокий і неординарний науковий керівник може вести за собою стільки учнів і послідовників, запалюючи своєю небайдужістю і жагою відкриття, спонукати до творчих пошуків і суперечок. Бути таким і робити такими інших може лише та людина, ім'я якій – Учитель.

*З повагою і вдячністю
Ваша учениця
Ірина Суржикова, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської мови та методики її
викладання УДПУ імені Павла Тичини*

Вельмишановний Володимире Григоровичу!

Маю щастя і велику честь належати до числа людей, що з гордістю кажуть: «Володимир Григорович – мій Учитель, мій науковий керівник!»

Прийміть, будь ласка, слова щирої вдячності за те, що повірили в нас, за увагу, людяність і милосердя, за постійну підтримку, яку Ви надаєте. Повірте, що Ваше слово завжди було і є не лише мудрим дороговказом, але й високим науковим і життєвим благословенням у наших справах.

Ви щороку відзначаєте свої дні народження в День Святого Володимира. І в цьому наче ключ до розуміння Вашого життєвого і професійного покликання! Адже енергія імені Володимир – це енергія любові й доброти, широти душі й благородства, сили та упевненості у собі,

що своїм корінням йде у глибоке минуле з його казками, легендами, богатырями.

Завдяки наполегливій творчій праці, компетентності, високому професіоналізмові, глибокій ерудиції, широкому світогляду, загостреному почуттю нового, умінню стимулювати поступ усіх, хто працює поруч, до спільної праці, досягнення мети, Педагог за покликанням, Ви здобули визнання та повагу колег, працівників вищої школи та науковців в Україні та за кордоном.

Ваші досягнення в царині науки, повага до ближнього, талант наукового керівника стали успіхом багатьох Ваших колег, аспірантів та студентів.

Ми гордимся Вами – яскравою особистістю, великим працелюбом, досвідченим керівником і педагогом, талановитим науковцем, мудрим наставником, чуйною, уважною й доброзичливою людиною.

Для нас Ви є прикладом наполегливості та працьовитості, високої вимогливості до себе, відданості справі, людяності .

Прийміть, вельмишановний Володимире Григоровичу, слова любові до Вас й шану до того, що Ви робите як людина і фахівець.

Ми раді вітати Вас із ювілеєм та хочемо побажати, щоб Ваше життя було світлим і радісним, сповненим задоволення, щастя та благополуччя, а людська шана, розуміння і підтримка з боку рідних, колег, учнів та однодумців додавали життєвої наснаги у скарбничку Вашої душі.

Нехай натхненна праця, мудрість та оптимізм і надалі будуть Вашими постійними супутниками у житті, а доля подарує багато світлих літ у мирі та добробуті.

Бажаємо, щоб підґрунтям щасливого життя та плідної професійної діяльності були міцне здоров'я, серце, сповнене любові та добра, натхненна думка й щирі почуття.

Нехай буде безліч нагод пишатися своїми учнями, святкувати перемоги і гарні події з колегами і друзями.

Сил, бадьорості, невтомного бажання йти вперед!

Многії Вам літа, Учителю!

Із безмежною вдячністю і глибокою повагою низько вклоняюсь Вам.

***З повагою і вдячністю Ваша учениця
Лариса Ткачук, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри соціальної педагогіки, соціальної роботи та
історії педагогіки УДПУ імені Павла Тичини***

Учитель, викладач, декан, ректор, академік НАПН України – це тернистий шлях Людини з великої літери. Людини, яка не просто педагог від Бога і всесвітньо відомий учений. Це – людина, що віддає свої знання, вміння, частину свого серця молодому поколінню.

Я дякую долі за надану можливість знати і спілкуватися із Щирим; Добрим; Мудрим наставником!

Довголіття Вам, здоров'я!

Многії Вам літа, вельмишановний Володимире Григоровичу!

З повагою і вдячністю Ваш колега

*Станіслав Ткачук, доктор педагогічних наук,
професор, декан технолого-педагогічного
факультету УДПУ імені Павла Тичини*

Зустріч із шановною, поважною, прекрасною людиною дарована мені долею. Це зустріч із Кузем Володимиром Григоровичем. Познайомившись і спілкуючись з ним, я відкрила для себе новий світ – світ багатогранний, цікавий, різнобарвний.

Часто пригадую збори всіх аспірантів, де ми час від часу звітували про виконану роботу під час навчання в аспірантурі. На цих зборах Володимир Григорович створював дуже цікаву атмосферу, в якій панувала і строгість, і доброта, і душевність, а саме головне, що мені подобалось, як він згадував свої аспірантські роки. Звичайно, не забудеться і сам захист наукового дослідження, коли з появою академіка Кузя Володимира Григоровича прийшло відчуття впевненості, відчуття рідної людини, відчуття турботи, піклування.

Вельмишановний Володимире Григоровичу, вітаю вас із ювілеєм. Бажаю здоров'я, щастя, гарного настрою. Низький Вам уклін.

*З повагою і вдячністю Ваша учениця
Оксана Умрихіна, кандидат педагогічних
наук, доцент кафедри музичного мистецтва
УДПУ імені Павла Тичини*

НАГОРОДИ ТА ВІДЗНАКИ

- 1970** – нагороджений ювілейною медаллю «За доблесну працю»;
- 1986** – нагороджений почесним нагрудним знаком «Відмінник освіти України»;
- 1987** – нагороджений медаллю «Ветеран праці»;
- 1995** – нагороджений відзнакою Президента орденом «Знак пошани» III ступеня;
- 1995** – присвоєно почесне звання та нагороджений медаллю «Заслужений діяч науки і техніки України»;
- 1997** – нагороджено срібною медаллю «Міжнародна людина року 1996-1997» (Велика Британія);
- 1998** – нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня;
- 2001** – нагороджений золотою медаллю «Людина року. Особистість XX тисячоліття» (США);
- 2002** – нагороджений орденом «Святого Володимира»;
- 2002** – ім'я занесено до книги «Золота еліта України»;
- 2003** – нагороджений почесною грамотою Кабінету Міністрів України за значний особистий внесок в розвиток національної освіти, високий професіоналізм та багаторічну плідну працю;
- 2003** – нагороджений почесною грамотою Верховної Ради України за особливі заслуги перед українським народом;
- 2004** – лауреат премії імені Сократа «За особистий внесок в інтелектуальний розвиток модерного суспільства» (Оксфорд, Англія);

- 2004** – присвоєно почесне звання «Громадянин міста Умані»;
- 2005** – нагороджений Мальтійським орденом лицарів-госпітальєрів «За особистий внесок в розвиток гуманітарного суспільства» (Мальта);
- 2005** – нагороджений нагрудним знаком МОН України «Антон Макаренко»;
- 2007** – нагороджений нагрудним знаком МОН України «Петро Могила»;
- 2008** – нагороджений почесним знаком АПН України «Ушинський К. Д.»;
- 2008** – нагороджений нагрудним знаком МОН України «Василь Сухомлинський»;
- 2010** – нагороджений почесною грамотою Міністерства освіти і науки України за багаторічну сумлінну працю, особистий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів;
- 2012** – нагороджений відзнакою Президента України – ювілейною медаллю «20 років незалежності України»

КУЗЬ ВОЛОДИМИР ГРИГОРОВИЧ. ПРО НЬОГО

1. Кращі освітяни року : [Володимир Кузь – за наукове керівництво лабораторією «В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття】 // Освіта. – 2004. – 1-7 січня.
2. Кредо – творити добро на землі : [28 липня в академіка Володимира Григоровича Кузя – ювілей] // Освіта України. – 2003. – 22 липня.
3. Їх портрети на міській дошці пошани «Шановані люди міської громади» : [Кузь Володимир Григорович] // Уманська зоря. – 2007. – 17 жовтня.
4. Кузь Володимир Григорович // Хто є хто на Черкащині. Видатні земляки : довідково-біографічне видання. – К. : Українська академія геральдики, товарного знаку та логотипу, 2005. – Вип. 1. – С. 106.
5. Кузь Володимир Григорович // Імена України : біографічний щорічник. 2001 / Українська академія наук національного прогресу, Інститут гуманітарних досліджень ; укл.: Л. Г. Андрієнко, С. А. Бакута, Т. Л. Горбань [та ін.]. – К. : Фенікс, 2002. – С. 298-299.
6. Кузь Володимир Григорович // Педагогічний словник / АПН України, Інститут педагогіки ; за ред. М. Д. Ярмаченка. – К. : Педагогічна думка, 2001. – С. 272.
7. Кузь Володимир Григорович – ректор Уманського

- державного педагогічного університету імені П. Тичини // Ректор третього тисячоліття : довідково-біографічне видання / МОН України. – К. : Видавничий центр «Volgov», 2002. – С. 62.
8. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Кузь Володимир Григорович // Кращі науково-педагогічні працівники ВНЗ України. – К. : Український видавничий консорціум, 2004. – Вип. 1. – С. 68.
  9. Володимир Кузь : ректор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини // Золота книга української еліти : інформаційно-іміджевий альманах : в 6 т. – К. : Євроімідж, 2001. – Т. 6. – С. 64-65.
  10. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Кузь Володимир Григорович // Кращі науково-педагогічні працівники ВНЗ України : тематичний збірник. – К. : Видавництво «Болгов медіа центр», 2007. – С. 38.
  10. Дубина, М. Глибокий думкою, щедрий душею : [до 60-річчя від дня народження ректора Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини Кузя Володимира Григоровича] / М. Дубина // Освіта. – 1998. – 24 червня – 1 липня.
  11. Наконечна, О. Бо ти – людина на землі : [ректору Уманського державного педагогічного університету Кузю Володимиру Григоровичу – 60] / О. Наконечна, В. Розгін // Уманська зоря. – 1998. – 29 липня.

ФОТОМИТТЄВОСТІ

*На відкритті Міжнародної польсько-української лабораторії дидактики
ім. Я. А. Коменського (січень, 2013 р.)*

З Іваном Федоровичем Драчем, з'їзд учителів (Київ, 2002 р.)

*Поруч – академік Олександра Яківна Савченко – на захисті дисертації
(2008 р.)*

*З Ларисою Ткачук біля могили Василя Сухомлинського
(кладовище, Павлиш, 2009 р.)*

Всеукраїнська наукова конференція «Василь Сухомлинський і школа ХХІ століття: традиція й інноваційність» (травень, 2012 р.).

З кафедру (2012 р.)

Всеукраїнська наукова конференція «Василь Сухомлинський і школа XXI століття: традиція й інноваційність» (травень, 2012 р.).

На виставці своєї найпершої аспірантки, члена Національної спілки майстрів народного мистецтва України, заслуженого майстра народної творчості України Олени Поліщук

Всеукраїнські педагогічні читання в Умані.

Із членами науково-дослідної лабораторії (2007 р.)

Із членами науково-дослідної лабораторії (2012 р.).

Зі студентами у науково-дослідній лабораторії «В. Сухомлинський і школа XXI століття» (2013 р.)

У стінах рідної лабораторії

З прем'єр-міністром (нині Президент України) Віктором Януковичем

(Кабінет Міністрів України, 2004 р.)

Привітання з нагородженням відзнакою Президента України – ювілейною медаллю «20 років незалежності України» (2012 р.).

НАУКОВА ШКОЛА

Доктори наук

12. Біда О. А. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до здійснення природознавчої освіти у початковій школі.
13. Кловак Г. Т. Генеза підготовки майбутнього вчителя до дослідницької педагогічної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах України (XIX – XX століття).
14. Рогальська-Яблонська І. П. Теоретико-методичні засади соціалізації у дошкільному дитинстві.

Кандидати наук

15. Безлюдна Н. В. Ідеї розвивального навчання молодших школярів у творчій спадщині В. О. Сухомлинського.
16. Бондаренко Г. Л. Формування творчої особистості молодшого школяра в педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського.
17. Волошин П. М. Виховання громадянськості молодших школярів у процесі вивчення предметів гуманітарного циклу.
18. Горбатюк Н. М. Народність як принцип виховання у

педагогічній науці другої половини XIX-XX століття.

19. Демченко І. І. Творчий розвиток учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва.
20. Добридень А. В. Формування навичок самоосвіти у старшокласників.
21. Заболотня О. А. Соціалізація учнівської молоді в загальноосвітніх та альтернативних закладах середньої освіти в США.
22. Залізник А. М. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку.
23. Іщенко Л. В. Наступність в екологічному вихованні старших дошкільників і першокурсників.
24. Комісаренко Н. О. Творча самореалізація учнів у позакласній діяльності середніх шкіл.
25. Кочубей Т. Д. Філософія дитинства у творчій спадщині В. О. Сухомлинського.
26. Кушнір В. М. Провідні гуманістичні ідеї творчої спадщини Януша Корчака у контексті розвитку вітчизняної педагогічної думки.
27. Лавроненко О. М. Виховання в учнів початкових класів гуманістичних цінностей в позаурочній діяльності.

28. Лебідь І. В. Національні цінності у виховному процесі загальноосвітньої школи.
29. Макарчук В. В. Продуктивна праця в досвіді шкіл України (60-70-ті роки ХХ століття).
30. Осадченко І. І. Стимулювання творчої активності молодших школярів засобами поетичного слова.
31. Павленко М. С. Патріотичне виховання школярів на матеріалі творчості П. Тичини.
32. Печенко І. П. Соціалізація дітей в умовах сільських навчально-виховних комплексів «Загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад».
33. Побірченко О. М. Підготовка майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах сільської початкової школи.
34. Поліщук О. В. Підготовка студентів до естетичного виховання дошкільників засобами українського народного декоративно-прикладного мистецтва.
35. Попиченко С. С. Розвиток теорії і практики дошкільного виховання в Україні.
36. Потапова Н. І. Поєднання індивідуальних і групових форм навчальної діяльності в інтелектуальному розвитку молодших школярів.
37. Рогальська І. П. Соціалізація дітей в сільських навчально-виховних комплексах «Школа –

дошкільний навчальний заклад».

38. Совгіра С. В. Підготовка майбутнього вчителя до екологічного виховання старшокласників на краєзнавчому матеріалі.
39. Суржикова І. А. Інноваційні педагогічні технології в діяльності сільської школи України і Франції (50-70 рр.).
40. Ткачук Л. В. Педагогічне забезпечення успіху в навчанні молодших школярів у творчій спадщині В. О. Сухомлинського.
41. Умрихіна О. С. Соціальне виховання учнів засобами музики у школах нового типу на прикладі школи мистецтв – інтернат.
42. Шульга Л. А. Метод переконування в процесі особистісно орієнтованого виховання молодших школярів.

ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ДРУКОВАНИХ ПРАЦЬ

1974

43. Організація слухання музики в школі // Музика в школі. – К. : Музична Україна, 1974. – Вип. 2. – С. 120-124.

1976

44. Сельским школьникам о музыке // Вестник высшей школы. – 1976. – № 7.

45. В. С. Косенко // Початкова школа. – 1976. – № 11. – С. 87-89.

1977

46. Виховання у молодших школярів творчого начала на уроках музики // Музика в школі. – К. : Музична Україна, 1977. – Вип. 4. – С. 24-36.

1978

47. Единство школьной и внешкольной воспитательной работы, как условие снижения стихийных влияний на учащихся // Комплексный поход в управлении процессом воспитания школьников : межвузовский тематический сборник научных трудов. – Курск, 1978. – Т. 195. – С. 102-107.
48. Єдність шкільної та позашкільної виховної роботи – Хмельницький : ОІУУ, 1978. – С. 19.
49. Різновіковий загін – важлива ланка підвищення ефективності виховання учнів // А. С. Макаренко – педагог і вихователь : тези доповідей республіканської наукової конференції. – Суми, 1978. – С. 202-203.

1979

50. Методика А. С. Макаренка та сучасна школа / В. Г. Кузь, В. В. Кумарін // Педагогіка : респ. науково-метод. збірник. – К., 1979. – Вип. 18. – С. 94-98.
51. Некоторые вопросы оптимизации участия семьи в общественном воспитании // Психологические основы формирования личности в условиях общественного воспитания : тезисы Всесоюзной

научной конференции. – М., 1979. – С. 149-150.

1980

52. Досвід керівництва спілкуванням важковиховуваних учнів в позаурочний час // Психолого-педагогічні умови підвищення ефективності виховної роботи по попередженню правопорушень серед учнівської молоді. – К., 1980.
53. Н. К. Крупская о единстве школьного и внешкольного воспитания // Н. К. Крупская о коммунистическом воспитание : тезисы докладов межвузовской научно-практической конференции. – Ровно, 1980.

1981

54. Удосконалення структури шкільного колективу – важлива умова єдності шкільної та позашкільної виховної роботи // Формування особистості в навчально-виховному процесі. – К., 1981. – С. 19-23.

1982

55. Виховання в учнів відповідального ставлення до навчання : методичні рекомендації. – Хмельницький : ОІУУ, 1982. – 34 с.

1983

56. Питання спілкування дітей різного віку в працях В. О. Сухомлинського // Проблеми формування всебічно розвиненої особистості в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського та практиці сучасної школи : тези повідомлень науково-практичної конференції. – Кіровоград, 1983. – С. 130.

57. Шляхи до «трудних» дітей : методичні рекомендації / М. Гнатенко, М. Саковська, В. Кузь, В. Кулаківська. – Хмельницький, 1983. – 34 с.

1984

58. Деякі питання педагогічної майстерності майбутніх учителів // НІІ ВШ № 473 деп. від 15.05.84.
59. Чем укрепляется село // Советское образование. – 1984. – 21 декабря.

1985

60. Виховання дітей в період підготовки їх до вступу в піонери : методичні рекомендації / В. Кузь, Л. Голубовська. – Хмельницький, 1985. – 17 с.
61. Моральне стимулювання учнів – важлива умова успішної адаптації в навчально-виховному закладі «Школа – дитячий садок» // Тези доповідей Хмельницької обласної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми морального стимулювання праці в умовах розвинутого соціалізму». – Кам'янець-Подільський, 1985.
62. Оптимізація громадського виховання в селах Хмельницької області // Тези доповідей Подільської історико-краєзнавчої конференції. – Кам'янець-Подільський, 1985. – С. 48-49.
63. Педагогические основы функционирования учебно-воспитательного учреждения «Школа – детский сад» // Новые исследования в педагогических науках. – М.

: Педагогика, 1985. – Вып. 2. – С. 53-59.

64. Роль курсовых и дипломных работ в профессионально-педагогической подготовке студентов / В. Г. Кузь, Н. Я. Грипас // Тезисы докладов Всесоюзного совещания-семинара заведующих кафедрами педагогики и методики начального обучения. – Минск, 1985. – С. 94-96.
65. Спроба оптимізації морального трудового виховання в комплексі «Школа – дитячий садок» // Вопросы психологии. – 1985. – № 4. – С. 62-63.
66. Турбота про сьогоднішнє та майбутнє / В. Г. Кузь, М. М. Дарманський // Початкова школа. – 1985. – № 5. – С. 42-44.
67. Учебно-воспитательное учреждение «Школа – детский сад» действует / В. Г. Кузь, В. М. Шайнога // Народное образование. – 1985. – № 10. – С. 18-22.

1986

68. Трудова обрядовість Хмельниччини на сучасному етапі // Проблеми етнографії Поділля. – Кам'янець-Подільський, 1986. – С. 14-15.
69. Школа – дитячий садок / Г. І. Степанець, В. Г. Кузь. – К. : Т-во «Знання» УРСР, 1986. – 48 с. – (Серія 7 «Педагогічна». – № 10.)

1987

70. Актуальні проблеми навчально-виховного процесу в початкових класах у відповідності з вимогами реформи загальноосвітньої та професійної роботи /

відпов. ред. В. Г. Кузь. – Хмельницький, 1987.

1988

71. Виховання та розвиток молодшого школяра засобами дидактичного матеріалу // Виховання і розвиток молодшого школяра в навчальному процесі : метод. рекомендації для студентів підготовки учителів початкових класів. – Кам'янець-Подільський, 1988.
72. В. П. Затонський про підручники // Видатний партійний і державний діяч В. П. Затонський : тези доповідей науково-практичної конференції. – Кам'янець-Подільський, 1988.
73. Педагогіка співробітництва і В. О. Сухомлинський // Идеи формирования гармонически развитой личности в педагогическом наследии В. А. Сухомлинского и их творческая реализация в условиях перестройки общеобразовательной школы : тезисы докладов респ. научно-практ. конф., 26-28 сент. 1988 г. – Кировоград, 1988. – С. 274-276.
74. Роль ідеологічного центру у військово-патріотичному вихованні // Шляхи підвищення ефективності військово-патріотичного виховання учнів : методичні рекомендації семінар-наради. – Хмельницький, 1988.
75. Самостійна пізнавальна діяльність курсантів в системі безперервної освіти // Підвищення рівня підготовки спеціалістів на основі інтенсифікації навчального процесу : матеріали міжвузівської

науково-практ. конф. – Кам'янець-Подільський, 1988.

76. Спроба дослідження ефективності підготовки дошкільнят до школи в навчально-виховному закладі «Школа – дитячий садок» // Тези II Всесоюзної наукової конференції по експериментальній психології. – Львів, 1988.
77. Трудове виховання школярів в сільських загальноосвітніх школах Хмельниччини / В. Г. Кузь, В. Л. Самокиш // Проблеми економічної географії Поділля : тези доповідей наукової конференції. – Кам'янець-Подільський, 1988.
78. Формування світогляду майбутніх класоводів // Початкова школа. – 1988. – № 2. – С. 2-6.
79. Школа – садок: здобутки, можливості : [батьки і діти] // Дошкільне виховання – 1988. – № 4. – С. 16-17.
80. Школа – садок: здобутки, можливості : [у праці і для праці] // Дошкільне виховання. – 1988. – № 5. – С. 13-14.

1989

81. В інтересах дітей // Початкова школа. – 1989. – № 4. – С.73-76.
82. Военно-патриотическое воспитание в идеологическом комплексе сельской школы // Пути повышения эффективности военно-патриотического

воспитания учащихся средних школ : метод. реком. учителям средних школ. – Уфа, 1989. – С. 65-67.

83. Екологія і людський фактор // Проблеми екології Поділля : тези доповідей наукової конференції. – Кам'янець-Подільський, 1989. – С. 160-161.
84. Нове педагогічне мислення і вища школа // Проблеми перебудови вищої педагогічної освіти : тези допов. науково-практ. конф., присв. 115-річчю Глухівського педінституту. – Глухів, 1989.
85. Самоосвіта як складова частина системи безперервної освіти в педагогічній спадщині Н. К. Крупської / Н. К. Крупська і сучасна школа : тези доповідей та повідомлень науково-метод. конф., присв. 120-річчю з дня народження Н. К. Крупської. – Луцьк, 1989. – С. 77-79.
86. Уроки неперспективності // Советская педагогика. – 1989. – № 7. – С. 57-63.
87. Т. Г. Шевченко про освіту // Шевченко і Поділля : тези доповідей науково-практ. конф., присв. 175-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка. – Кам'янець-Подільський, 1989. – Ч. 1. – С. 56.

1990

88. Воспитательный комплекс «Детский сад-школа» : из опыта работы. – Смоленск, 1990. – 55 с.
89. Доля школи – доля села // Черкаська правда. – 1990. – 22 лютого.
90. Екологізація всіх сфер системи безперервної освіти / В. Г. Кузь, Л. І. Прокопенко // Екологічне виховання

в закладах народної освіти : тези виступів / Черкаський ОІУВ, УДПІ, ЧПІ, Обласне відділення пед. товариства УРСР. – Черкаси, 1990. – С. 1-2.

91. Засоби профконсультаційної роботи з учнівською молоддю // Сучасні форми і методи профоорієнтаційної роботи з учнівською молоддю : тези республіканського семінару. – Дніпропетровськ, 1990. – С. 26-28.
92. І колиска, і вогник // Комуніст України. – 1990. – № 7. – С. 60-66.
93. Педагогічне керівництво самовизначенням школярів на професію вчителя / В. Г. Кузь, В. П. Романенко, Т. С. Титова // Актуальні проблеми управління загальноосвітньою школою : тези доповідей науково-практ. семінару, 17 квітня 1990 року. – Суми, 1990. – С. 50-51.
94. Перебудова школи – перебудова вузу // Початкова школа. – 1990. – № 6. – С. 4-8.
95. Проблема індивідуалізації навчання в працях Г. С. Костюка // Психологічна наука: проблеми та перспективи : тези Всесоюзної конф., присв. 90-річчю від дня народження Г. С. Костюка. – К., 1990. – Ч. 2. Пізнавальні процеси. – С. 75-76.
96. Проблеми організації самостійної пізнавальної діяльності студентів в системі безперервної освіти // Проблеми навчання та виховання в умовах становлення єдиної системи безперервної освіти :

тези доп. обл. наукової конф. молодих вчених і спеціалістів, 21-22 грудня 1989 року. – Черкаси, 1990. – С. 33-34.

97. Уманський державний педагогічний інститут ім. П. Г. Тичини, 1930-1990 / Д. І. Балдинюк, Н. М. Бріт, В. Г. Кузь [та ін.]. – Умань, 1990. – 22 с.
98. Формування у старшокласників-вожатих готовності до вибору педагогічної професії // Сучасні форми та методи профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю. – Дніпропетровськ, 1990. – С. 15-16.
99. Школа і вуз: необхідність перебудови // Актуальні проблеми підготовки вчителя : тези доповідей міжв. наук.-прак. конф., присв. 60-річчю УДП імені Павла Тичини. – Умань, 1990. – С. 4-5.
100. «Школа – дитячий садок» – новий тип навчально-виховної установи на селі // Навчально-виховна робота з учнями сільських малокомплектних шкіл : матеріали обл. науково-прак. конф. – Черкаси, 1990. – С.18-19.

1991

101. Підготовка вчителя трудового навчання для оновленої школи України // Удосконалення трудової підготовки учнів сільської школи : тези науково-прак. конф. – Черкаси-Умань, 1991. – С. 6-7.
102. Підготовка студентів до роботи в навчально-виховному закладі «Школа – дитячий садок» // Початкова школа. – 1991. – № 9. – С. 58-59.

103. Родом из школы // Правда Украины. – 1991. – 16 января.
104. Тичина і педагогіка // Павло Тичина – поет, педагог, громадянин : тези доповідей міжв. науково-практ. конф., присв. 100-річчю від дня народження поета. – Черкаси : Редакційно-видавничий відділ облпреси, 1991. – Кн. 2. – С. 8-9.
105. Леся Українка про народну освіту // Леся Українка. Особистість. Творчість. Доля : тези доповідей та повідомлень на міжв. науково-мет. конф., присв. 120-річчю від дня народження Лесі Українки. – Луцьк, 1991. – С. 102-104.
106. Школа – центр виховання. – М. : Педагогіка, 1991. – 152 с.
107. Школа-малютка: способ выжить // Народное образование. – 1991. – № 6. – С. 5-9.

1992

108. Виховання учнів на миролюбивих традиціях рідного краю / В. Г. Кузь, М. В. Кушпа // Виховання учнівської молоді в дусі миру і взаєморозуміння : мат. міжрегіональної науково-практ. конф. – Рівне, 1992. – С. 131-132.
109. Воспитательная технология А. С. Макаренко и современность // А. С. Макаренко: наследие и современные преобразования в педагогической теории и практике : материалы Российской научно-практ. конф. 24-25 марта 1992 г. – Н. Новгород, 1992.

– С. 56-57.

110. Підготовка вчителя сільської оновленої школи // Психолого-педагогічні основи формування творчої особистості педагога оновленої національної школи / МО України, Уманський державний педагогічний інститут імені П. Г. Тичини ; під ред. проф. Кузя В. Г. – Умань, 1992. – С. 77-80.
111. Козацька педагогіка / В. Г. Кузь, Ю. Д. Руденко, М. Г. Стельмахович, М. І. Федоренко // Освіта. – 1992. – 1 вересня.
112. Національна школа – наступність ідей // Культура України і слов'янський світ : тези доповідей та повідомлень науково-практ. конф. – К. : [б. в.] 1992. – С. 97-98.
113. Природовідповідний метод виховання в працях Я. А. Коменського // Я. А. Коменський і педагогічна сучасність : збірник матеріалів міжн. наукової конф. – Одеса, 1992. – С. 143-145.
114. Психолого-педагогічні основи формування творчої особистості педагога оновленої національної школи / під ред В. Г. Кузя. – Умань, 1992. – 170 с.
115. Реалізація ідеї відродження духовності в навчально-виховному закладі «Школа – дитячий садок» // Вивчення рідної мови і духовний розвиток особистості молодшого школяра в оновленій національній школі : тези доп. міжв. науково-практ. конф., 26-27 березня 1992 р. / МО України, УДПІ ім.

Павла Тичини. – Умань, 1992. – С. 112-114.

116. Система педагогічної орієнтації учнівської молоді : методичні рекомендації / В. Г. Кузь, Д. І. Пашенко, М. П. Тименко, Ю. М. Краснобокий. – К. : Умань, 1992.
117. Спілкування – ефективний шлях формування культури міжнаціональних взаємин / В. Г. Кузь, В. Ф. Фарфоровський // Формирование культуры межнациональных отношений у учащейся молодежи : метод. материалы научно-практ. конференции. – Майкоп, 1992.
118. Україна в «Законі Божому» М. І. Костомарова // Микола Костомаров і проблеми суспільного та культурного розвитку української нації : тези наук.-практ. конф. – Рівне, 1992. – С. 98-99.
119. Навчально-виховний заклад «Школа-дитячий садок» – початкова ланка єдиної системи безперервного навчання та виховання на селі // Навчально-виховний процес в середній та вищій школі : проблеми, пошуки, перспективи : збірник наукових праць / В. Г. Кузь (гол. ред.), О. М. Коберник, О. І. Киричук [та ін.]. – Умань, 1992. – Вип. 1. – С. 12-18.
120. Формування готовності учнівської молоді до самостійної трудової діяльності : колективна монографія / М. П. Вачевський, В. М. Мадзігон, В. Г. Кузь [та ін.]. – К., 1992. – 147 с.

1993

121. Дипломні роботи з педагогіки : метод. реком. / укл.:

Г. І. Кагальняк, О. М. Коберник, В. Г. Кузь. – Умань, 1993. – 36 с.

122. Основи національного виховання : концептуальні положення / В. Г. Кузь, Ю. Д. Руденко, З. О. Сергійчук [та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Кузя. – К. : Інформ.-вид. центр «Київ», 1993. – 152 с.
123. Основи національного виховання : концептуальні положення / МО України, УДП ім. П. Г. Тичини ; за заг. ред. В. Г. Кузя, Ю. Д. Руденка, З. О. Сергійчук. – Умань : [б. в.], 1993. – 110 с.
124. Педагог нової доби : вісті з навчальних закладів // Уманська зоря. – 1993. – 7 липня.
125. Проблема формування творчої особи вчителя в державній національній програмі «Освіта» // Формування творчої особистості вчителя для оновлюваної національної школи : тези доп. Всеукр. науково-практ. конф., 27-28 квітня 1993 р. – Умань, 1993. – Ч. 2. – С. 41-42.
126. «Школа – дитячий садок» – навчально-виховний комплекс нового типу // Гуманітарні науки: проблеми, пошуки, перспективи : збірник наукових праць / МО України, УДП ім. П. Тичини. – Умань, 1993. – Ч. 2. – С. 77-82.

1994

127. Воспитание гражданина в педагогическом наследии К. Д. Ушинского / В. Г. Кузь, И. И. Валеев, В. Ф. Фарфоровский // Формирование гражданского

сознания и национального самосознания у учащейся молодежи. – М., 1994. – С. 12-15.

128. Коеволюція природи та людини // Екологія і освіта: проблеми теорії і практики : тези доповідей і повідомлень учасників міжн. науково-практ. конф., 20-21 квітня 1994 р. – Умань, 1994. – С. 3-4.
129. Народна педагогіка – основа теорії національного виховання // Навчально-виховний процес в середній та вищій школі: проблеми, пошуки, перспективи : збірник наукових праць / МО України, УДП ім. П. Г. Тичини ; ред кол.:
  130. В. Г. Кузь (гол. ред.), О. М. Коберник, Д. І. Пащенко [та ін.]. – Умань, 1994. – Вип. 2. Розд. 1. – С. 3-9.
  131. Народная педагогика – родник национального воспитания будущего гражданина / В. Г. Кузь, В. Ф. Фарфоровский // Ислам, народные традиции и современное образование : тезисы научно-практ. конф. – Уфа, 1994. – С. 98-101.
  132. Народність – важлива умова запобігання хибній поведінці в патріотичному вихованні шкільної молоді / В. Г. Кузь, І. І. Валеев, В. Ф. Фарфоровский // Формирование гражданского сознания и национального самосознания у учащейся молодежи. – Москва, 1994. – С. 9-12.
  133. Народність – важлива умова запобігання хибній поведінці в патріотичному вихованні К. Д. Ушинського / В. Г. Кузь, І. І. Валеев,

- В. Ф. Фарфоровский // Психолого-педагогические проблемы предупреждения и коррекции отклоняющегося поведения учащейся молодежи в современных условиях : тезисы Всероссийской конференции 15-16 ноября 1994 г. – Чебоксары, 1994. – С. 21-23.
134. Педагогіка народного календаря / В. Г. Кузь, З. О. Сергійчук, Ю. Д. Руденко // Початкова школа. – 1994. – № 2. – С. 35-37.
135. Принципы гражданского воспитания в комплексе «Школа – детский сад» // Формирование гражданского сознания и национального самосознания у учащейся молодежи. – Москва, 1994. – С. 15-18.
136. Проблема воспитания гражданина в национальной школе и ее отражение в педагогическом наследии К. Д. Ушинского / В. Г. Кузь, В. Ф. Фарфоровский // К. Д. Ушинский и современная школа : тезисы докладов Всероссийской научно-практической конференции, (23-25 февраля 1994 г.). – Курск, 1994. – Ч. 1. – С. 251-254.
137. Проблема трудового воспитания будущих граждан в комплексе «Школа – детский сад» // Формирование гражданского сознания и национального самосознания у учащейся молодежи. – Москва, 1994. – С. 104-105.
138. Скільки виходів зі скрути // Освіта. – 1994. – 19 жовтня.

139. Українська ментальність і національне виховання / В. Г. Кузь, Н. П. Сивачук // Ментальність і духовність. Саморозвиток особистості : тези доп. та матер. міжн. науково-практ. конф., Київ – Луцьк, 1994. – Ч. 1. Р. 1. – С. 91-93.

1995

140. Готуємо вчителя національної школи // Педагогічний вісник. – 1995. – № 3. – С. 5-8.

141. Гражданское воспитание школьников во внеклассной работе / В. Г. Кузь, И. И. Валеев, В. Ф. Фарфоровский // Поиск оптимальных методик обучения и воспитания молодежи. – Москва-Сургут, 1995. – С. 30-32.

142. Материнська школа : виховання в родині // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 4. – С. 125-131.

143. Національна самосвідомість майбутнього вчителя // Національна самосвідомість: витоки та шляхи формування : тези доповідей та повідомлень науково-практичної конференції. Умань, 11-12 травня 1995 р. – Умань, 1995. – С. 3-4.

144. «Наші люди в ... мегаполісі»: Як готувати вчителя для національної школи : діалог ректора і журналіста / Уманському педінституту – 65 // Освіта. – 1995. – 1 листопада.

145. Родинне виховання – материнська школа // Проблеми сім'ї в умовах переходу до ринкових

відносин : тези доповідей та виступів на обласній науково-практичній конференції. – Черкаси, 1995. – С. 43-45.

146. Родинне виховання – материнська школа // Українське дошкілля : наукові записки викладачів та аспірантів кафедри дошкільного виховання / під ред. В. Г. Кузь. – Умань, 1995. – С. 3-6.

147. Українська інтелігенція – захисниця державності // Уманська зоря. – 1995. – 6 грудня.

148. Українська козацька педагогіка і духовність / В. Г. Кузь, Ю. Д. Руденко, О. Т. Губко. – Умань, 1995. – 115 с.

149. Уманський державний педагогічний інститут імені П. Г. Тичини. 1930-1995 / ред. кол.: В. Г. Кузь (гол. ред.), О. І. Безлюдний, Н. М. Бріт [та ін.]. – Умань, 1995. – 64 с.

150. Формирование гражданина на примерах воинской славы народов России / В. Г. Кузь, И. И. Валеев, В. Ф. Фарфоровский // Поиск оптимальных методик обучения и воспитания молодежи : сб. науч. трудов. – М. : Сургут : Акад. пед. и соц. наук, 1995. – С. 18-20.

1996

151. Альтруїзм В. О. Сухомлинського / В. Г. Кузь, Л. О. Заїка // Василь Сухомлинський : матеріали Третіх Всеукраїнських педагогічних читань, Київ-Черкаси-Умань, 1996 р. – Вип. 3. Ч. II. – С. 31-34.

152. Гуманізм педагогіки В. О. Сухомлинського // В. О. Сухомлинський і сучасність : матеріали Других Всеукраїнських педагогічних читань – К. : Чернігів, 1996. – Вип. 2. Ч. 2. – С. 18-22.
153. Екологія: освіта і виховання // Чорнобиль: екологія, природа, суспільство : матеріали міжн. науково-практ. конф. 18-19 квітня 1996 р. / МО України. Управління освіти Черкаської облдержадміністрації, УДП ім. П. Г. Тичини, Черкаський ОПОП. – Умань, 1996. – С. 7-9.
154. Не лише «Софіївкою» славна Умань / О. Крикун – призер Олімпійських ігор // Освіта. – 1996. – 2 жовтня.
155. Неперервна освіта: актуальність проблеми // Система неперервної освіти: здобутки, пошуки, проблеми : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 28-31 жовтня 1996 р. – Чернівці, 1996. – С. 54-57.
156. Софія Русова – теоретик і організатор національного виховання // Проблеми дошкільного виховання у педагогічній спадщині С. Русової : матеріали Всеукраїнських педагогічних читань, присвячених 140-річчю з дня народження С. Русової / відп. ред. Є. І. Коваленко. – Чернігів, 1996. – Кн. 4. – С. 13-15.
157. В. О. Сухомлинський про формування особистості вчителя // Василь Сухомлинський : матеріали Третіх Всеукраїнських педагогічних читань, Київ-Черкаси-

Умань, 1996 р. Вип. 3. Ч. I. – С. 8-13.

1997

158. Декілька думок про концепції виховання // Виховання в сучасному освітньому просторі : матеріали науково-практичного семінару 14-15 травня 1997 р. – К. : Умань, 1997. – С. 1-5.
159. До нової школи // Гуманітарні науки: проблеми пошуки, перспективи : збірник наукових праць / МО України, ІЗМН, УДПІ ім. П. Г. Тичини. – К., 1997. – Ч. 4. – С. 104-111.
160. Досліджуємо педагогічну спадщину В. О. Сухомлинського // Василь Сухомлинський і сучасність : матеріали Четвертих Всеукраїнських педагогічних читань. – Вінниця, 1997. – Вип. 4. – С. 18-23.
161. Концепція школи нової генерації «школи-родини» : спроба інтерпретації // Навчально-виховний процес в середній та вищій школі: проблеми, пошуки, перспективи : збірник наукових праць. – Умань, 1997. – Вип. 3. – С. 3-11.
162. Рідна мова – національна школа – національне виховання / В. Г. Кузь, Н. П. Сивачук // Іван Огієнко й утвердження гуманітарної науки та освіти в Україні : матеріали доповідей і повідомлень на Всеукраїнській науково-практичній конференції, (4-5 березня 1997). – Житомир, 1997. – С. 31-32.
163. Центр науки, культури та духовності регіону //

Спільна справа : вісник Черкаської обласної державної адміністрації. – 1997. – № 2. – С. 22.

1998

164. Виконання екологічної програми в Уманському педінституті // Науково-методичні проблеми природоохоронного виховання молоді у закладах вищої та середньої освіти : матеріали науково-практичної конференції / МО України, ІЗМН, Уманський ДПУ імені П. Г. Тичини. – К. : Міжнародна фінансова агенція, 1998. – С. 3-6.
165. Гуманізм педагогічної науки // Сучасна філософія і цивілізаційний процес : матеріали міжвузівської ювілейної наукової конференції. – 1998. – С. 18-20.
166. Зміна парадигми виховання в умовах мінливого соціуму // Збірник наукових праць / МО України, УДП імені П. Г. Тичини ; за ред. В. Г. Кузя. – К. : ТОВ «Міжнародна фінансова агенція». 1998. – С. 77-89.
167. А. С. Макаренко и современная школа // Новаторство как традиция отечественной педагогики : материалы международной научно-практической конференции 13-14 октября 1998 г. – Москва, 1998. – С. 92-93.
168. Науковий пошук на терезах практики : роздуми щодо статті В. Кременя «Особистісно-розвивальне навчання як науковий пріоритет» // Учитель. – 1999. – № 11-12. – С. 44-45.
169. Парадигма педагогічної освіти і школа ХХІ століття // Гуманітарні науки: проблеми, пошуки,

перспективи : збірник наукових праць / МО України, ІЗМН, УДПІ ім. П. Г. Тичини ; ред. кол.: В. Г. Кузь, О. І. Безлюдний, Ю. М. Краснобокий [та ін.]. – К. : Кіровоград : Трелакс, 1998. – С. 3-14.

170. Some aspects of games in the technology of modern education=Деякі аспекти використання новітніх ігрових технологій в навчально-виховному процесі) // Miedzynarodowa konferencja naukowa international conference : наукових праць = Матеріали міжнародної конференції з проблем гри : збірник наукових праць, м. Краків 21-24 жовтня 1998 року) – Краків, 1998. – С. 129.
171. В. А. Сухомлинский: гуманизм педагогики ХХІ века // Новаторство как традиция отечественной педагогики : материалы международной научно-практической конференции, 13-14 октября 1998 г. – Москва, 1998. – С. 130-131.

1999

172. Вища освіта України: нове наукове дослідження // Рідна школа. – 1999. – № 12. – С. 54-55.
173. Досліджуємо педагогічну спадщину В. О. Сухомлинського // Вісник наукової лабораторії В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття» збірник наукових праць / за ред. В. Г. Кузя. – Умань, 1999. – Вип. 1. – С. 4-13.
174. Концепція виховного процесу в комплексі «Школа – дитячий садок» // Українське дошкілля: проблеми, пошуки, творчі знахідки : матеріали доповідей міжв.

науково-практ. конф., 25-26 квітня 1996 р. / ред. кол. В. Г. Кузь (гол. ред.), В. Ф. Колесникова, М. М. Торчинський [та ін.]. – Умань, 1999. – С. 7-9.

175. Малокомплексна школа – центр виховання на селі // Сільська початкова школа: стан, проблеми, перспективи : матеріали Всеукраїнської науково-практ. конф. / ред. кол.: Г. І. Коберник, Г. П. Волошина, М. В. Картель, Н. Г. Баліцька ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Знання, 1999. – С. 3-5.
176. Наступне розвиває попереднє // Проблеми національного виховання в системі неперервної освіти: матеріали Третьої міжнародної науково-практ. конференції, Чернівці, 17-19 листопада 1999 р. – Чернівці, 1999. – С. 7-13.
177. Недільна школа «Юні благодійники» : [про поїздку до Великобританії] // Початкова школа. – 1999. – № 3. – С. 54-55.
178. Освіта і школа ХХІ століття // Педагогіка і психологія. – 1999. – №1. – С. 143-149.
179. Підручник як ... взірць мистецтва : [про підручник А. Алексюка «Педагогіка вищої освіти України] // Освіта. – 1999. – 31 березня – 7 квітня.
180. Науковий пошук на терезах практики : роздуми щодо статті Василя Кременя «Особистісно – розвивальне навчання як науковий пріоритет» // Освіта України. – 1999. – 17 лютого.

181. Сільська школа: перспективи розвитку // Збірник наукових праць / МО України, УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Знання, 1999. – С. 81-88.

2000

182. Від інституту соціального виховання до педагогічного університету // Педагогічна газета. – 2000. – № 12.

183. Від упорядника // Українське дошкілля : збірник наукових праць УДПУ імені Павла Тичини / гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2000. – С. 3.

184. Дитячий фольклор – засіб екологічного виховання дошкільників / В. Г. Кузь, Н. П. Сивачук // Екологічна наука і освіта в педагогічних вузах України : матеріали Всеукраїнської наукової конференції 11-12 травня 2000 р. / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини. – К. : Науковий світ, 2000. – С. 107-111.

185. До проблеми втілення парадигми школи нового покоління в життя // Вісник наукової лабораторії «В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття» / гол. ред. Кузь В. Г. – К. : Науковий світ, 2002. – Вип. 4. – С. 6-15.

186. Дослідження педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського : (за матеріалами роботи експериментальної лабораторії «В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття») // Вісник наукової лабораторії «В. О. Сухомлинський і школа

XXI століття» / ред. кол.: Н. В. Безлюдна, Г. Л. Бондаренко, Л. В. Ткачук ; за ред В. Г. Кузя. – Умань, 2000. – Вип. 2. – С. 3-16.

187. Духовна єдність вчителя і учня // Гуманітарні науки: проблеми, пошуки, перспективи : збірник наукових праць / гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Знання, 2000. – С. 6. – С. 91-100.
188. Национальная школа – одна из глобальных проблем современности // Наука и образование на пороге III тысячелетия : тезисы докладов Международного конгресса, (г. Минск, 3-6 октября 2000 г.) : в 2 кн. – Минск, 2000. – Кн. 1. – С. 256-257.
189. Педагогіка В. О. Сухомлинського – педагогіка ХХІ ст. // Педагогіка та психологія : збірник наукових праць / за загальною ред. акад. І. Ф. Прокопенка, чл.-кор. В. І. Лозової. – Х. : ХДПУ, 2000. – Вип. 10. Ч. 3. – С. 8-15.
190. Сільська школа, сільський вчитель ХХІ століття // Збірник наукових праць / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2000. – С. 145-155.
191. Педагогіка В. О. Сухомлинського – педагогіка ХХІ ст. // Педагогіка і психологія. – 2000. – № 1. – С. 113-120.
192. Педагогічні основи функціонування навчально-виховного комплексу «Школа – дитячий садок» // Наукові основи організації педагогічного процесу в навчально-виховному закладі «Школа – дитячий

садок» : збірник наукових праць / ред. кол.: Н. В. Рогальська, О. В. Поліщук, В. Ф. Колесникова ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2000. – С. 6-23.

193. Ростять учителя : [УДПУ – 70] // Уманська зоря. – 2000. – 7 жовтня.
194. Сільського вчителя готує університет // Сільська початкова школа: проблеми, пошуки, перспективи : матеріали Всеукраїнської науково-практ. конф. / гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2000. – С. 13-15.
195. V. Soykhomlinsky – pedagogue Ukrainien de remon // Bulletin de Freinet et de son mouvement. – Paris, 2000. – June (№ 43). – P. 36-38.
196. Учителем школа стоїть // Удосконалення навчально-виховного процесу як засіб розвитку творчої особистості вчителя та учнів : матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26-27 жовтня 2000 року. – К. : Науковий світ, 2000. – С. 11-14.
197. Учителем школа стоїть // В. О. Сухомлинський і сучасні проблеми особистісно зорієнтованого виховання : матеріали Всеукраїнської науково-практ. конф., 26 травня 2000 р. / УДПУ імені Павла Тичини ; відп. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2000. – С. 23-26.
198. Учителем школа стоїть, а школою держава /До 70-річчя УДПУ імені Павла Тичини // Освіта України. –

2000. – 13 грудня.

199. Учителем школа стоїть, а школою держава / до 70-річчя УДПУ імені Павла Тичини // Уманська зоря. – 2000. – 13 грудня.
200. Учителем, школою – держава стоїть // Рідна школа. – 2000. – № 2. – С. 42-43.
201. Школа В. Сухомлинського – школа самореалізації особистості // В.О. Сухомлинський і сучасні проблеми особистісно зорієнтованого виховання : матеріали Всеукраїнської науково-практ. конф., 26 травня 2000 р. / УДПУ імені Павла Тичини ; відп. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2000. – С. 19-26.
202. Школа ХХІ століття // Авторська школа О. А. Захаренка : матеріали конференції / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; ред. кол.: В. Г. Кузь, О. І. Безлюдний, Ю. М. Краснобокий [та ін.]. – К. : Науковий світ, 2000. – С. 6-10.

2001

203. Навчально-виховний комплекс «Школа – дитячий садок»: педагогічний ефект // Наукові основи організації педагогічного процесу в навчально-виховному закладі «Школа – дитячий садок» : кол. монографія / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. Кузь В. Г. – К. : Науковий світ, 2001. – С. 7-16.
204. Нові книги : у пошуках сучасних вимірів педагогічної дії // Рідна школа. – 2001. – С.79-80.

205. Освіта XXI століття. Глобалістика: економіка та освіта // Рідна школа. – 2001. – № 9. – С. 3-6.
206. Освіта XXI століття: сучасний підхід // Збірник наукових праць / гол. ред В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2001. – С. 108-118.
207. Плідна співпраця : виступ на загальних зборах АПН України // Педагогічна газета. – 2001. – № 4. – С. 3.
208. Принцип природовідповідності діє // Вісник наукової лабораторії «Василь Сухомлинський і школа XXI століття» / за ред. В. Г. Кузя. – Умань, 2001. – Вип. 3. – С. 3-10.
209. У пошуках сучасних вимірів педагогічної дії // Освіта. – 2001. – 17-21 січня.
210. Школа В. О. Сухомлинського – школа нового покоління // Наука і освіта : науково-практичний журнал Південного наукового центру АПН України. Спецвипуск «В. О. Сухомлинський і сучасність». – 2001. – № 5. – С. 50-53.

2002

211. Кадри для школи нового покоління // Вища освіта України. – 2002. – № 3. – С. 31-36.
212. Комплекс «Школа – дошкільна установа» – заклад нового типу // Збірник наукових праць / гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2002. – Спецвипуск. – С. 7-16.
213. На шляху інноваційного розвитку // Рідна школа. – 2002. – № 10. – С. 40-42.

214. Народна педагогіка – основа національного виховання // Збірник наукових праць / гол. ред. Кузь В. Г. – К. : Науковий світ, 2002. – Спец. випуск «До витоків становлення української педагогічної науки». – С. 7-10.
215. Наукові засади діяльності комплексу «Школа – дошкільна установа» // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002 : збірник наукових праць до 10-річчя АПН України. – Х. : ОВС, 2002. – Ч. 1. – С. 172-183.
216. Основні напрямки комп'ютеризації та впровадження інформаційних технологій в Уманському педагогічному університеті // Комп'ютери в навчальному процесі : матеріали 2-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29-30 жовтня 2002 року / за ред. М. В. Дудика. – Умань : Алмі, 2002. – С. 36-39.
217. Сільська школа, сільський вчитель ХХІ століття // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : науковий збірник / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; ред. кол.: Н. С. Побірченко, І. Д. Бех, Н. М. Бібік [та ін.]. – К. : Науковий світ, 2002. – Вип. 2. – С. 6-15.
218. Учитель, школа – пріоритети ХХІ ст. // Педагогічна газета. – 2002. – № 10-11. – С. 6-7.
219. Учитель, школа – пріоритети ХХІ століття // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 1-2. – С. 11-19.

220. Формуємо вчителя сільської школи // Психолого – педагогічні проблеми сільської школи : науковий збірник / гол. ред. Н. С. Побірченко. – К. : Науковий світ, 2002. – Вип. 1. – С. 151-156.
221. Школа В. О. Сухомлинського – школа нового покоління // Початкова школа. – 2002. – № 9. – С. 28-30.
222. Школа В. О. Сухомлинського – школа самореалізації особистості учня // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія «Педагогіка». – 2002. – № 5. – С.3-10.
223. Школа майбутнього покоління // Педагогічна газета. – 2002. – № 4. – С. 7-8.

2003

224. Взірець і поводитир для кожного // Освіта. – 2003. – 6-13 серпня.
225. Готуємо вчителя для школи нового покоління // Рідна школа. – 2003. – № 12. – С. 10-13.
226. Готуємо вчителя для сільської школи // Парламентські слухання «Про виконання законодавства щодо розвитку загальної середньої освіти в Україні». – К. : Парламентське видавництво, 2003. – С. 44-46.
227. Досліджуємо педагогічну спадщину В. О. Сухомлинського : до 85-річчя з дня народження // Педагогіка і психологія. – 2003. – № 3-4. – С. 6-16.

228. Януш Корчак, Василь Сухомлинський: «Дитина думає серцем» // Гуманістичні ідеї педагогічної спадщини Януша Корчака в ХХІ столітті : збірник наукових праць / УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2003. – Спецвипуск. – С. 5-9.
229. Ой мій милий, Білоданчику : (семантика образів стародавніх рушників Уманщини) / В. Г. Кузь, Н. П. Сивачук // Берегиня. – 2003. – № 2. – С. 26-30.
230. Орла виховує орел // Дзеркало тижня. – 2003. – № 26-27. – С. 13.
231. Особистісно-орієнтована педагогічна технологія – нова освітня філософія // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : науковий збірник / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; ред. кол.: Н. С. Побірченко (гол. ред.), І. Д. Бех, Н. М. Бібік. – К. : Науковий світ, 2003. – Вип. 6. – С. 6-15.
232. Передмова // Використання інтерактивних технологій навчання в професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / Н. Г. Баліцька, О. А. Біда, Г. П. Волошина [та ін.] ; за заг. ред. Н. С. Побірченко. – К. : Науковий світ, 2003. – С. 3-6.
233. Підготовка педагогічних кадрів в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини // Розвиток педагогічної думки і освіти на Черкащині : монографія / А. М. Андрощук, Л. Д. Березівська, О. А. Біда [та ін.] ; за заг. ред. Н. С. Побірченко. – К. : Науковий світ, 2003. – С. 61-

69.

234. Сільський учитель: і швець, і жнець, і на дуду грець : інтерв'ю з ректором УДПУ імені Павла Тичини В. Г. Кузем // *Голос України*. – 2003. – 12 вересня.
235. В. О. Сухомлинський про наукову діяльність // *Вісник наукової лабораторії «В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття»* / гол. ред. В. Г. Кузь. – Умань, 2003. – Вип. 5. – С. 6-19.
236. Університет в регіоні // Перша Всеукраїнська науково-практична конференція «Наукові засади розвитку університетської освіти в малих містах України : тези доповідей. – К. : Умань, 2003. – С. 57-58.
237. Учитель, школа – пріоритети ХХІ ст. // *Збірник наукових праць* / гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2003. – С. 122-129.
238. Формуємо школу нового покоління – істинно народну школу : (з трибуни семінару «Підготовка вчителя в умовах переходу загальноосвітньої школи на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання) // *Освіта*. – 2003. – 4-11 червня.

2004

239. Готуємо вчителя нового покоління для народної школи // *Підготовка майбутніх учителів до застосування нових технологій навчання у початковій малокомплектній школі : монографія* / Н. Г. Баліцька, О. А. Біда, Г. П. Волошина [та ін.] ; за заг. ред. Н. С. Побірченко. – К. : Науковий світ, 2004. – С. 17-21.

240. Готуємо сільського вчителя – вихователя // Психолого – педагогічні проблеми сільської школи : науковий збірник / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. Н. С. Побірченко. – К. : Науковий світ, 2004. – Вип. 9. – С. 6-13.
241. Кожний учитель – дослідник // Збірник наукових праць / УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Міленіум, 2004. – С. 83-93.
242. Педагогічна профорієнтація учнів загальноосвітніх шкіл та механізм їх відбору на педагогічні спеціальності : метод. реком. для вчителів шкіл, викладачів пед. інст. та унів., пед. фак. вищих навч. закладів / укл.: В. Г. Кузь, О. М. Коберник, В. Ф. Мішкурова. – К. : Науковий світ, 2004. – 43 с.
243. Психолого-педагогічні проблеми виховання дітей в умовах функціонування комплексу «Школа – дошкільний навчальний заклад» : метод. пос. / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Міленіум, 2004. – 118 с. – Бібліогр. в кінці розд.
244. Соціалізація дітей в умовах сільських навчально-виховних комплексів „Загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад” : монографія / Володимир Григорович Кузь, Інна Петрівна Печенко ; Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – К. : Міленіум, 2004. – 210, [2] с.: іл.
245. В. О. Сухомлинський – педагог, вчений, експериментатор // Науковий вісник Миколаївського державного університету. Педагогічні науки :

збірник наукових праць. – Миколаїв : МДУ, 2004. – Вип. 8. – С. 30-34.

246. Труд, талант і творчість : сучасний учитель – будівничий нової школи // Рідна школа. – 2004. – № 6. – С. 9-11.

247. Школа О. Захаренка – центр виховуючого середовища // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : науковий збірник / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; ред. кол.: Н. С. Побірченко (гол. ред.), І. Д. Бех, Н. М. Бібік. – К.: Науковий світ, 2004. – Вип. 8. – С. 149-152.

248. Школа О. А. Захаренка – школа самореалізації // Школа О. А. Захаренка як модель сучасної сільської школи : матеріали Всеукраїнських педагогічних читань, 5-6 травня 2004 р. / МОН України, АПН України, Гол. упр. освіти і науки Черкаської обл., Черкаський ОІПОП, УДПУ імені Павла Тичини. – Черкаси, 2004. – С. 18-20.

2005

249. Виклики сучасної епохи і педагогічна думка // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 4. – С. 27-39.

250. Декілька думок про вчителя нової генерації / Збірник наукових праць : присвячено 75-річчю університету / УДПУ імені Павла Тичини. – К. : Міленіум, 2005. – Ч. 1. – С. 136-144.

251. Модель вчителя нової генерації // Рідна школа. – 2005. – № 10. – С. 35-37.

252. Навчально-виховний комплекс «Школа – дошкільний навчальний заклад» // Сільська школа України. – 2005. – № 23-24.
253. Навчально-виховний комплекс «Школа – дошкільний навчальний заклад» – освітня установа нового типу // Науково-практичні засади організації освітнього простору в НВК «Школа – дошкільний навчальний заклад» : колективна монографія / гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Міленіум, 2005. – С. 5-26.
254. Нестолічний університет : поступ уперед // Вища освіта України. – 2005. – № 4. – С. 56-61.
255. Свобода і відповідальність учня у виховній системі В.О. Сухомлинського // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – Вип. 5. – С. 57-63.
256. Свобода і відповідальність учня у виховній системі В. О. Сухомлинського // Початкова школа. – 2005. – № 9. – С. 4-7.
257. Свобода і відповідальність учня у виховній системі В. О. Сухомлинського // Вісник наукової лабораторії «В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття». Вип. УІІ : 75-річчю УДПУ імені Павла Тичини присвячується /МОН України. УДПУ імені Павла Тичини ; ред. кол.: В. Г. Кузь (гол. ред.), Л. В. Іщенко, Т. Д. Кочубей. – К. : Міленіум, 2005. – С. 5-13.
258. Учитель нового покоління: державне соціальне замовлення // Підготовка вчителя у контексті

Європейського освітнього простору : збірник наукових праць / за ред. проф. М. В. Левківського. – К.: Житомир : Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2005. – С. 8-11.

259. Формування професійної компететності вчителя в умовах Європейської інтеграції // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (28-29 листопада 2005 р.). – К. : Житомир, 2005.

2006

260. Інтернаціоналізація діяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини // Шлях освіти. – 2006. – № 2. – С. 31-36.
261. На передньому краї / В. Г. Кузь, Н. І. Кордонська // Сіяч знань і добра : про життєвий шлях педагога-практика з Хмельниччини Кордонського Івана Семеновича. – Хмельницький, 2006. – С. 113-115.
262. Організація педагогічного дослідження : навчальний посібник. – К. : Знання України, 2006. – 47 с.
263. Педагогіка В. О. Сухомлинського – педагогіка ХХІ століття // Школа першого ступеня : теорія і практика : збірник наукових праць Переяслав-Хмельницького державного університету імені Григорія Сковороди. – Тернопіль : Астон, 2006. – Вип. 20. – С. 12-20.
264. Слово про сердечного друга // З любов'ю до України, з повагою до людей...: до 30-річчя науково-педагогічної діяльності О. М. Завальнюка / укл. О. Б. Комарніцький. – Кам'янець-Подільський : Абетка-Нова, 2006. – С. 149-151.

265. Хата як виховний простір // Гірська школа Українських Карпат : науково-методичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 94-100.

2007

266. Виховання громадянина у контексті педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського // Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / за заг. ред. проф. В. І. Сипченка. – Слов'янськ : Видавничий центр СДПУ, 2007. – С. 9-14.

267. «Культура серця» у контексті педагогіки Сухомлинського // Педагогічна і психологічна науки в Україні : до 15-річчя АПН України : в 5 т. – К. : Педагогічна думка, 2007. – Т. 1. Теорія та історія педагогіки. – С. 259-267.

268. Педагогіка вищої школи: актуальність і проблеми // Вища освіта України : теоретичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». – Рівне, РДПУ, 2007. – Т. 1. – С. 21-25.

2008

269. Виховання громадянина у контексті педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського // Шкільна бібліотека. Плюс. – 2008. – № 17. – С. 27-30.

270. Інноваційні технології в освіті // Вища освіта України. – 2008. – № 3 (додаток). – Тем. випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». – Т. 2. «Міжнародна науково-практична конференція (Київ-Умань, 9-10 жовтня 2008 р.)». – С. 93-100.

271. Полікультурна парадигма підготовки майбутнього вихователя дошкільного закладу // Вісник Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. Сер. «Педагогіка». – Івано-Франківськ, 2008. – Вип. 19-20. «Міжнародний симпозіум «Теоретико-методологічні засади особистісного становлення дошкільника в полікультурному просторі соціуму в добу його освітніх трансформацій» (27-29 березня 2008 р., м. Берегово Закарпатської області». – С. 74-78.
272. В. Сухомлинський: декілька думок до ювілею // III Міжнародні та XV Всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: ідеї, пошуки, перспективи» (м. Кіровоград 25-26.09.2008) : наукові записки. – Вип. 78(1). – Серія «Педагогічні науки». – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. – С. 17-20.

2009

273. Вища школа і система компетенцій педагога // Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України : матеріали методологічного семінару. – К. : Педагогічна думка, 2009. – С. 281-287.
274. Педагогіка – людинознавча наука // Вища освіта України. – 2009. – № 3 (додаток 1). – Тем. випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології» (III Міжнародна конференція 14-15 жовтня 2009 р. м. Тернопіль). – К. : Генезис, 2009. – С. 33-37.

275. Переднє слово про лабораторію // Вісник наукової лабораторії «В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття» / за ред. В. Г. Кузя. – Умань, АЛМІ, 2009. – Вип. 8. – С. 4-8.
276. В. Сухомлинський: лонгітюдне дослідження // ІV Міжнародні та ХVІ Всеукраїнські педагогічні читання: «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: ціннісні виміри в світі» // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Вип. 53. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2009. – С. 2-33.

2010

277. Досягнення наук людинознавчих // Освіта. – 2010. – 24 лютого – 3 березня. – С. 6.
278. Еліта нації починається з дошкілля // Педагогічна газета. – 2010. – Вересень (№ 9). – С. 7.
279. Майбутнє суспільства можна запрограмувати на майданчику дитячого садочка // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; [гол. ред. Мартинюк М. Т.]. – Умань : ПП Жовтий, 2010. – Ч. 4. – С. 129-134.
280. Майбутнє суспільства можна запрограмувати на майданчику дитячого садочка // Удосконалення підготовки майбутнього педагога в контексті Болонської конвенції : тези доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції, (Мукачєво, 14-15 жовтня 2010 р.). – Мукачєво : МДУ, 2010 – С. 60-63.
281. Навчально-виховний комплекс «Школа – дошкільний навчальний заклад» // Педагогіка і

психологія : вісник НАПН України. – 2010. – № 2. – С. 115-120.

282. Педагогіка як наука // Вища освіта України. – 2010. – № 3 (додаток 1). – Тем. випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». – К. : 2010. – Т. 1. (III Міжнародна науково-практична конференція 14-15 жовтня 2010 р. м. Рівне). – С. 100-106.
283. Плекаймо сучасну інтелектуальну еліту = Let's cherish our modern intellectual elite / V. Kuz, N. Syvachuk // Humanities and Medical Science. International science Ukrainian edition. – United States of America. – 2010. – December. – С. 86-88.
284. Плекаймо сучасну інтелектуальну еліту // Наукова еліта як соціально-економічний фактор розвитку держав в умовах глобалізації : зб. матер. Міжнар. наук.-конф., (Україна, Київ, 27-28 жовт. 2010 р.) / МОН України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т екол. екон. права, Нац. центр «Мала академія наук України» ; упоряд. О. В. Биковська, О. В. Лісовий, С. О. Лихота, Л. Л. Макаренко. – К. : Інформаційні системи, 2010. – Вип. 1. – С. 133-137.
285. Рецензія на підручник «Педагогіка вищої школи» // Освіта. – 2010. – 24 лютого – 3 березня. – С. 6.
286. В. О. Сухомлинський і О. А. Захаренко: педагогічне творення майбуття через минувшину і сьогодення // Вісник Черкаського університету : зб. наук. праць. Серія «Педагогічні науки». Спецвипуск. – Черкаси, 2010. – Ч. 1. (XVII Всеукраїнські педагогічні

читання «В. О. Сухомлинський і О. А. Захаренко: вивчати минуле, творити сьогодення, передбачати майбутнє», 18-19 травня 2010 року с. Сахнівка Корсунь-Шевченківського району Черкаської області). – С. 30-35.

287. В. О. Сухомлинський: лонгітюдне дослідження в Павлиші // Педагогіка і психологія : вісник НАПН України. – 2010. – № 1. – С. 5-13

2011

288. Майбутнє суспільства можна запрограмувати на майданчику дитячого садочка // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка / Соціальна робота». – Ужгород, 2011. – Вип. 20. – С. 60-63.

289. Нова освітня парадигма – нові освітні технології // Інформаційні технології і засоби навчання : електронне наукове фахове видання [Електронний ресурс] / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України, Ун-т менеджменту освіти НАПН України ; гол. ред.: В. Ю. Биков. – 2011. – № 7(21). – Режим доступу : [http://www.ime.edu-ua.net/em20/emg.html](http://www.ime.edu.ua.net/em20/emg.html). – Заголовок з екрана (Матеріали методологічного семінару "Інформаційно-комунікаційні технології навчання: стратегія розвитку і досвід упровадження", 16 березня 2011 р.).

290. Нова освітня парадигма – нові освітні технології // Педагогіка і психологія : вісник НАПН України. – 2011. – № 2. – С. 28-33.

291. Сухомлиністика – нова парадигма елітного виховання // Вісник наукової лабораторії «В. О. Сухомлинський і школа ХХІ ст.» / за ред. В. Г. Кузя. – Умань : ПП Жовтий, 2011. – Вип. 9. – С. 5-13.
292. Сухомлиністика – нова парадигма елітного виховання // Збірник наукових праць ІV Міжнародних та ХVІІІ Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: дошкілля – початкова школа». – Хмельницький, 2011. – С. 268–272.
293. Школа О. А. Захаренка – школа самореалізації / В. Г. Кузь // Позакласний час. – 2011. – № 9. – С. 122-123.

2012

294. Інноваційні передумови створення та діяльності науково-дослідної лабораторії «Василь Сухомлинський і школа ХХІ століття» // Василь Сухомлинський і школа ХХІ століття: традиція й інноваційність : матеріали всеукраїнської наукової конференції (м. Умань, 5-6 квітня 2012р.) / гол. ред. Кузь В. Г. – Умань : ПП Жовтий О.О., 2012. – 7-17.
295. Начала інноваційної діяльності університету // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : збірник наукових праць УДПУ ім. П. Г. Тичини / ред. кол.: Побірченко Н. С. (гол. ред.) [та ін.]. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. – Вип. 41. – 7-15.
296. Софія Русова: сторінки життя і творчості у контексті сьогодення // Історико-педагогічний альманах. –

2012. – № 2. – С. 44-48.

297. Сухомлиністика – нова парадигма елітного виховання // Педагогічна і психологічна науки в Україні : до 20-річчя НАПН України : зб. наук. праць : в 5 т. – К. : Педагогічна думка, 2012. – Т. 1. Загальна педагогіка та філософія освіти. – С. 125-134.
298. Сухомлинский: лонгитюдное исследование / В. А. Сухомлинский в размышлениях современных украинских педагогов : монография / сост.: О. В. Сухомлинская., А. Я. Савченко., В. С. Курило., И. Д. Бех [и др.] – Луганск : Из-во ГУ «ЛНУ имени Тараса Шевченко», 2012. – С. 483–493.

2013

299. Слово про вчителя : [О. А. Захаренко] // Педагогічна газета. – 2013. – Січень (№ 1). – С. 6.

ПУБЛІКАЦІЇ ЗА РЕДАКЦІЄЮ

300. Авторська школа О. А. Захаренка : матеріали конференції / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; ред. кол.: В. Г. Кузь, О. І. Безлюдний, Ю. М. Краснобокий [та ін.]. – К. : Науковий світ, 2000.
301. Вісник наукової лабораторії «В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття» / гол. ред. В. Г. Кузь. – Умань, 2003. – Вип. 5.
302. Вісник наукової лабораторії «В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття» : 75-річчю УДПУ імені Павла

Тичини присвячується / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; ред. кол.: В. Г. Кузь (гол. ред.), Л. В. Іщенко, Т. Д. Кочубей. – К. : Міленіум, 2005. – Вип. 7. – 134 с.

303. Вісник наукової лабораторії «Василь Сухомлинський і школа ХХІ століття» / за ред. В. Г. Кузя. – Умань, 2001. – Вип. 3.
304. Вісник наукової лабораторії «В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття» : збірник наукових праць / за ред. В. Г. Кузя. – Умань, 1999. – Вип. 1. – 74 с.
305. Гуманістичні ідеї педагогічної спадщини Януша Корчака в ХХІ столітті : [матеріали наук.-практ. конф., 22-23 жовтня 2003 р., м. Умань] / УДПУ ім. П. Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь ; редкол. : О. А. Біда, Е. С. Вільчковський, О. М. Коберник [та ін.]. – К. : Науковий світ, 2003. – 180 с. – (Зб. наук. пр. ; спец. вип.).
306. Гуманітарні науки: проблеми, пошуки, перспективи : збірник наукових праць / МО України, ІЗМН, УДПІ ім. П. Г. Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Знання, 2000. – Ч. 6.
307. Збірник наукових праць / МО України, УДПІ імені П. Г. Тичини ; за ред. В. Г. Кузя. – К. : ТОВ «Міжнародна фінансова агенція», 1998. – 268 с.
308. Збірник наукових праць / МО України, УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Знання, 1999. – 243 с.

309. Збірник наукових праць / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2000. – 279 с.
310. Збірник наукових праць / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2001. – 218 с.
311. Збірник наукових праць / УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2001. – Спецвипуск. – 218 с. – Бібліогр. в кінці розд.
312. Збірник наукових праць / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Міленіум, 2004. – 234 с.
313. Збірник наукових праць / УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2004. – 267 с. – Бібліогр. в кінці стат.
314. Збірник наукових праць / УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2002. – Спецвипуск. – 135 с.
315. Збірник наукових праць : спеціальний випуск «До витоків становлення української педагогічної науки» / УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. Кузь В. Г. – К. : Науковий світ, 2002. – 324 с.
316. Навчально-виховний процес в середній та вищій школі: проблеми, пошуки, перспективи : збірник наукових праць / МО України, УДПІ імені П. Г. Тичини ; ред. кол.: В. Г. Кузь (гол. ред.), О. М. Коберник, О. І. Киричук [та ін.]. – Умань,

1992. – Вип. 1. – 300 с.

317. Навчально-виховний процес в середній та вищій школі: проблеми, пошуки, перспективи : збірник наукових праць / МО України, УДП ім. П. Г. Тичини ; ред. кол.: В. Г. Кузь (відп. ред.), О. М. Коберник, Д. І. Пащенко [та ін.]. – Умань, 1992. – Вип. 2. – 300 с.
318. Навчально-виховний процес в середній та вищій школі: проблеми, пошуки, перспективи : збірник наукових праць / МО України, УДП ім. П. Г. Тичини ; ред. кол.: В. Г. Кузь (гол. ред.), О. М. Коберник, Д. І. Пащенко [та ін.]. – Умань, 1994. – Вип. 2. Розд. 1. – 157 с.
319. Навчально-виховний процес в середній та вищій школі: проблеми, пошуки, перспективи : збірник наукових праць / МО України, УДП ім. П. Г. Тичини ; ред. кол.: В. Г. Кузь (гол. ред.), О. М. Коберник, Д. І. Пащенко [та ін.]. – Умань, 1994. – Вип. 2. Розд. 2. – 140 с.
320. Наукові основи організації педагогічного процесу в навчально-виховному закладі «Школа – дитячий садок» : збірник наукових праць / ред. кол.: Н. В. Рогальська, О. В. Поліщук, В. Ф. Колесникова ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2000. – 120 с. – Бібліогр. в кінці розд.
321. Науково-практичні засади організації освітнього простору в НВК «Школа – дошкільний навчальний заклад» : колективна монографія / гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Міленіум, 2005. – 148 с.

322. Основи національного виховання : концептуальні положення / за заг. ред. В. Г. Кузя, Ю. Д. Руденка, З. О. Сергійчук. – Умань, 1993. – 110 с.
323. Підготовка вчителя сільської оновленої школи // Психолого-педагогічні основи формування творчої особистості педагога оновленої національної школи / під ред. В. Г. Кузя. – Умань, 1992.
324. Психолого-педагогічні основи формування творчої особистості педагога оновленої національної школи / МО України, Уманський державний педагогічний інститут імені П. Г. Тичини ; під ред. проф. Кузя В. Г. – Умань, 1992. – 170 с.
325. Психолого-педагогічні проблеми виховання дітей в умовах функціонування комплексу «Школа – дошкільний навчальний заклад» : метод. пос. / МОН України, УДПУ імені Павла Тичини ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Міленіум, 2004. – 118 с.
326. Сільська початкова школа: проблеми, пошуки, перспективи : матеріали Всеукраїнської науково-практ. конф. / гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2000.
327. Сільська початкова школа: стан, проблеми, перспективи : матеріали Всеукраїнської науково-практ. конф. / ред. кол.: Г. І. Коберник, Г. П. Волошина, М. В. Картель, Н. Г. Баліцька ; гол. ред. В. Г. Кузь. – К. : Знання, 1999.
328. Соціально-політичний портрет сучасного молодого

спеціаліста : матеріали міжвузівської конференції (5-6 травня 1992 року) / МО України, УДПІ ім. П. Г. Тичини ; під. ред. В. Г. Кузя. – Умань, 1992.

329. В. О. Сухомлинський і сучасні проблеми особистісно зорієнтованого виховання : матеріали Всеукраїнської науково-практ. конф., 26 травня 2000 р. / УДПУ імені Павла Тичини ; відп. ред. В. Г. Кузь. – К. : Науковий світ, 2000.

330. Українське дошкілля: проблеми, пошуки, творчі знахідки : матеріали доповідей міжв. науково-практ. конференції 25-26 квітня 1996 р. / ред. кол. В. Г. Кузь (гол. ред.), В. Ф. Колесникова, М. М. Торчинський [та ін.]. – Умань, 1999. – 288 с.

ПЕДАГОГІЧНІ РОЗДУМИ АКАДЕМІКА В. Г. КУЗЯ

«В умовах творення нової держави України варто залучати до виховного процесу населення мікро- і макросоціуму, здатне передавати молоді багатий соціальний досвід поведінки. Нині відроджуються забуті обряди, звичаї, традиції, у відтворенні яких мають брати активну участь і дорослі, і діти. Цьому повинна сприяти педагогіка народознавства, під якою розуміють «систематичний пошук, творче співробітництво учнів, батьків, педагогів, усієї громадськості в ім'я організації навчання дітей як радісної і змістовної життєдіяльності, а не нудного додатку до життя. Педагогіка народознавства розглядає навчально-виховний процес як ланку безперервного історичного буття рідного народу, нації»

[214, с. 8]

«Дитина – майбутнє людства. Тому маємо дбати про її культуру, освіченість. Отже, школа, освіта і є пріоритетним в державі напрямом. В державі, яка дбає про своє майбутнє. Звідси, якщо школа, освіта є пріоритетними, то педагогічна освіта, педагогічні установи, що готують кадри для роботи в галузі освіти – найпріоритетніші. Бо всі ми родом із школи, без якої не може бути ні президента, ні агронома, ні лікаря, ні хлібороба»

[169, с. 4]

«Життя сільського вчителя-вихователя проходить на очах усіх селян, які, як і сільські школярі, бачать у ньому професіонала, який творить і головою і руками, інтелігента, взірець до наслідування, еталон моральності. Саме такий вчитель стає конкурентоздатним на ринку праці, особливо потрібним сільській школі»

[295, с. 9]

«Головне в умінні відповідати на запитання – здатність слухати. Слухати потрібно з таким виразом обличчя, щоб той, хто запитує, був задоволений вже одним цим»

[262, с. 45]

«Істинна еліта – носії високої культури, моральності, люди честі і сумління, яку думають найперше про благо народу, країни, людства, своєю креативністю вони вносять найбільший доробок у прогресивний розвиток суспільства. Елітна освіта – це поле для інновацій і експериментів, котрі підіймають всю освітню систему на

новий, більш високий рівень, який би відповідав потребам доби»

[279, с.132]

«...нам належить творити нову школу, школу нового покоління, в якій будуть діяти нові електронно-інформаційні педагогічні технології, які впроваджуватиме в діяльність освітньої установи вчитель нової генерації, вчитель школи ХХІ століття, який буде здійснювати в цій школі особистісно орієнтовану педагогічну діяльність, а школа, відповідно, надаватиме рівні можливості дітям і молоді для здобуття якісної освіти...»

[231, с. 12]

«Народна педагогіка як основа виховної системи України реалізує своє покликання – виховання підростаючих поколінь на глибоко прогресивних, віками перевічених і усталених традиціях, ідеалах героїчного минулого українського народу. У цьому – запорука формування національного характеру, свідомості, менталітету. Створена генієм українського народу сімейна педагогіка – основа загальнолюдської культури, духовності, традиційної педагогіки та етнопедагогіки»

[214, с. 7]

«Не переплутай стрибки в висоту зі стрибками в довжину»

[262, с. 44]

«Особливе місце в підготовці майбутніх учителів посідає їх наукова творчість – діяльність студентів, яка породжує суб'єктивно чи об'єктивно нові знання. Науково-дослідна робота студентів витікає насамперед із

навчальних завдань університету і сприяє підготовці творчої особистості учителя ХХІ століття»

[262, с. 4]

«Педагог майбутнього сам повинен бути творчою особистістю, педагогом-дослідником, експериментатором, який буде розробляти і впроваджувати у практику нові, прогресивні технології та власні дидактичні і виховні розробки»

[231, с.11-12]

«Педагог-вихователь орієнтує весь педагогічний процес «на виховання у школярів довготривалих духовно-моральних цінностей: життя народів у мирі й без насилля, партнерства у взаємовигідному співробітництві; права і гідність людини як найвищі мірила цивілізації; любов до батьківського дому й рідного краю; істинний гуманізм, який виражається в дієвій доброті, добротності, емпатії, милосерді, толерантності, піклуванні про довкілля, дбає про забезпечення духовності в середовищі, в якому перебуває вихованець (сім'ї, школі, позашкільному просторі), про створення освітньої ідеї, яка бачить у своїй основі людину, як найвищу цінність суспільства, дитинство – як особливо важливий період у становленні людини, пропонує шляхи і технології виховання особистості, яка в духовному виховному середовищі проявляє себе в активній творчій діяльності, саморозвитку і самовдосконаленні, проявленні і розвитку таланту, передбачає наявність і виховання сили духу і здоров'я, їх прояв у тілі та ділі»

[231, с. 14]

«Рідна мова – це саме життя, найяскравіший прояв

національного буття народу, його єдина універсальна скарбниця духовних надбань. Культура народу твориться національною мовою. Рідна мова – це самобутній спосіб мислення, оригінальний засіб пізнання дійсності, неповторний і нічим незамінний інструментарій творчості народу. В цьому унікальність, оригінальність і неповторність кожної мови як явища цивілізації»

[123, с. 33]

«Сьогодення вимагає принципово нових підходів до виховання моральності та професійної культури майбутнього педагога. Тому так важливо об'єднати зусилля всіх – викладачів, кураторів академгруп, студентського самоврядування для забезпечення комплексного виховного впливу з метою формування фахівця з широкою ерудицією, творчого, високоморального, культурного, відданого своїй справі. Лише творча взаємодія та співпраця всіх суб'єктів навчально-виховного процесу дозволить реалізувати мету виховання, досягти поставлених цілей у підготовці молоді не лише до професійної діяльності, а й до життя у теперішньому надзвичайно складному соціумі»

[220, с. 156]

«Талановиті елітні вчені виростають з обдарованих дітей, яких ми маємо відшукувати вже в дошкільному віці, у дитячих садочках і далі їх з любов'ю ростити, аби жодна обдарована дитина не була втрачена»

[297, с. 133]

«Школа – одна з провідних ланок суспільного організму. Тому її нинішня модернізація є об'єктивною передумовою відновлення, творення нової ринкової

держави європейського рівня. Як буде організовано життя шкільного колективу – таким і буде молоде покоління держави

Нинішня школа має йти попереду життя, щоб готувати до нього молоде покоління з випередженням. Але йти попереду життя – означає опиратись на вивірені наукові технології навчання та виховання, на документи II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти, ідеї ринкової економіки, а насамперед – на блискучі ідеї народної педагогіки та національних вчених О. В. Духновича, К. Д. Ушинського, В. О. Сухомлинського, О. А. Захаренка. Вони вічні»

[247, с. 152]

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Алексюк А.	179	
Андрієнко Л. Г.	5	
Андрощук А. М.	233	
Бакута С. А.	5	
Балдинюк Д. І.	97	
Балицька Н. Г.	177, 232, 233, 327	
Безлюдна Н. В.	15, 186	
Безлюдний О. І.	149, 169, 202, 300	
Березівська Л. Д.	233	
Бех І. Д.	217, 231, 247, 298	
Биковська О. В.	284	
Бібік Н. М.	217, 231, 247	
Біда О. А.	12, 232, 233, 239, 305	
Бондаренко Г. Л.	16, 186	
Бріт Н. М.	9, 149	
Валєєв І. І.	127, 132, 133, 141, 150	
Вачевський М. П.	120	
Волошин П. М.	17	
Волошина Г. П.	175, 232, 239, 327	
Гнатенко М.	57	
Голубовська Л.	60	
Горбань Т. Л.	5	
Горбатюк Н. М.	18	
Грипас Н. Я.	64	
Губко О. Т.	144	
Дарманський М. М.	66	
Демченко І. І.	19	
Дудик М. В.	216	
Заболотня О. А.	21	
Завальнюк О. М.	264	
Заїка Л.О.		151

Залізняк А. М.	22
Затонський В. П.	72
Захаренко О.	202, 247, 248, 286, 293, 299, 300
Іщенко Л.В.	23, 257, 302
Кагальняк Г. І.	121
Картель М. В.	175, 327
Киричук О. І.	119, 316
Кловак Г. Т.	13
Коберник Г. І.	175, 327
Коберник О. М.	119, 121, 130, 242, 305, 315, 317, 318, 319
Коваленко Є. І.	156
Колесникова В. Ф.	174, 192, 320, 330
Комарніцький О. Б.	264
Коменський Я. А.	113
Комісаренко Н. О.	24
Кордонська Н. І.	261
Кордонський І. С.	261
Корчак Я.	26, 228, 305
Косенко В. С.	45
Костомаров М. І.	188
Костюк Г. С.	95
Кочубей Т. Д.	25, 257, 302
Краснобокий Ю. М.	116, 169, 202, 302
Кремень В. Г.	168, 180
Крикун О.	154
Крупська Н. К.	85,
Кулаківська В.	57
Кумарін В. В.	50
Курило В. С.	298
Кушнір В. М.	26
Кушпа М. В.	108
Лавроненко О. М.	27

Лебідь І. В.	28
Левківський М. В.	258
Лихота С. О.	284
Лісовий О. В.	284
Лозова В. І.	189
Мадзігон В. М.	120
Макаренко А. С.	49, 50, 109, 167, 284
Макарчук В. В.	29
Мішкурова В. Ф.	242
Огієнко І.	162
Осадченко І. І.	30
Павленко М. С.	31
Пащенко Д. І.	116, 130, 317, 318, 319
Печенко І. П.	32, 244
Побірченко Н. С.	217, 220, 231, 232, 233, 239, 240, 247, 295
Побірченко О. М.	33
Поліщук О. В.	34
Попиченко С. С.	35
Потапова Н. І.	36
Прокопенко І. Ф.	189
Прокопенко Л. І.	90
Рогальська Н. В.	192, 320
Рогальська-Яблонська І. П.	14, 37
Романенко В. П.	93
Руденко Ю. Д.	111, 122, 123, 134, 148, 322
Русова С. Ф.	156, 296
Савченко О. Я.	298
Саковська М.	57
Самокиш В. Л.	77
Сергійчук З. О.	122, 123, 134, 322
Сивачук Н. П.	139, 162, 184, 229
Сипченко В. І.	266

Совгіра С. В.	38
Стельмахович М. Г.	111
Степанець Г. І.	69
Суржикова І. А.	39
Сухомлинський В. О.	1, 15, 16, 25, 40, 56, 73, 151, 152, 157, 160, 173, 185, 186, 189, 191, 197, 201, 208, 210, 221, 222, 227, 228, 235, 245, 255, 256, 257, 263, 266, 267, 269, 272, 275, 276, 286, 287, 291, 292, 294, 297, 301, 302, 303, 304, 329
Тименко М. П.	116
Титова Т. С.	93
Тичина П. Г.	104
Ткачук Л. В.	40, 186
Торчинський М. М.	174, 330
Українка Леся	105
Умрихіна О. С.	41
Ушинський К. Д.	127, 133, 136
Фарфоровський В. Ф.	117, 127, 131, 132, 133, 136, 141, 150
Федоренко М. І.	111
Шайнога В. М.	67
Шевченко Т. Г.	87
Шульга Л. Н.	42
Ярмаченко М. Д.	6

Зміст

Слово ректора	4
Віхи життя	8
Штрихи до портрета	10
Нагороди та відзнаки.....	47
Кузь Володимир Григорович. Про нього.....	49
Фотомиттєвості.....	51
Наукова школа.....	59
Хронологічний покажчик друкованих праць.....	62
Публікації за редакцією.....	104
Педагогічні роздуми академіка В. Г. Кузя...	109
Іменний покажчик.....	115

Біобібліографічний покажчик

**ВОЛОДИМИР ГРИГОРОВИЧ КУЗЬ –
провідний вчений, педагог, академік**

Підписано до друку 12.07.2013. Формат 60x90 1/16

Папір офсет.

Обл.-вид. арк. . Ум. друк. арк.

Тираж 300. Зам. № .

ФОП Жовтий О.О.

04744 521 66

097 255 65 07

093 540 78 82

20300, м. Умань вул. Садова, 28

(УДПУ, навчальний корпус № 1)

Тел. 8 067 77 30 197

8 097 9 467 467

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК, № 2444 від 22.03.2006 р.